

The four Buddhist Holiest Places

สี่เวชฌีย์สถาน ๔ ตำบล



พระครูวิชัยธรรมกิตติพงษ์ จิตตคุตโต
ดร.บัณฑิต อรรถพรหมกุล





The four Buddhist Holiest Places

สี่เวชฌิยสถาน ๔ ตำบล

พระครูวินัยธรกิตติพงษ์ จิตฺตคุตฺโต

ดร.นิติกานต์ ธรรมทรรษากุล

ISBN 978-616-361-673-9

สังเขปนิยสถาน ๔ ตำบล

พระครูวินัยธรกิตติพงษ์ จิตตคุตโต

ดร.นิติگانต์ ธรรมหรรษากุล

กองงานวิชาการ

พระอาจารย์นิยม	ญาณปาโล	น.ธ.เอก, ศน.บ.,
พระอาจารย์ธีระพงษ์	สุเมโธ	น.ธ.เอก, พธ.บ., พธ.ม.
ดร.นิติگانต์	ธรรมหรรษากุล	ป.ธ.6, พธ.บ., M.A., Ph.D.
คมสิทธิ์	พิศเพ็ง	น.ธ.เอก, ป.ธ. 7, พธ.บ.

ภาพปก : พระโพธิสัตว์ สิทธัตถะราชกุมาร (พระพุทธเจ้า年幼)
ประดิษฐาน ณ สนวนลุมพินี ประเทศเนปาล

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 1,000 เล่ม กันยายน 2557

เจ้าของ : กองทุนปัญญาบารมี ชมรมธรรมรักษาไทย-อินเดีย
71/4 ถนนบรมราชชนนี แขวงอรุณอมรินทร์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทร. 02-8845683-6, 081-9944790 แฟกซ์: 02-8845682
www.dhammahansa.com

พิมพ์ที่ : The Mahavir Press
B 20/44 A-R-A, Bhelupur, Varanasi - 221010 , U.P., India
Phone : 0542-2277455
Mobile : 0-9415695246

คำนำ

สังเวชนียสถาน และ **พุทธสถาน** ตั้งอยู่ในประเทศอินเดีย - เนปาล เป็นสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธองค์ ทรงประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และปรินิพพานรวมถึงพุทธสถานต่างๆ อันเป็นสถานที่สำคัญที่พระพุทธองค์ทรงเสด็จไปประทับ เพื่อประกาศพระศาสนา ทรงแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์ จึงเป็นสถานที่อันพุทธศาสนิกชนควรที่จะตามรอยบาทพระศาสดาไปนมัสการด้วยจิตเลื่อมใสด้วยใจศรัทธาสักครั้งหนึ่งในชีวิต

หนังสือเล่มนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำบรรยายถวายเป็นความรู้แด่พระสงฆ์สามเณร อุบาสกอุบาสิกา ที่ได้ไปจาริกแสวงบุญ ณ แดนพุทธภูมิ ในฐานะเป็น **“ธรรมวิทยากร”** คือ วิทยากรที่บรรยายธรรมอันเกี่ยวกับแดนพุทธภูมิ ทั้งในอดีตครั้งพุทธกาล และปัจจุบันกาลเป็นองค์ความรู้อันเกิดจากบรรยายให้กับผู้เดินทางไปแสวงบุญในแดนพุทธภูมิ จึงเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลเฉพาะหรือฉบับย่อ เพื่อสะดวกและประหยัดเวลาแก่ผู้ศึกษาค้นคว้า ควรแก่การทรงจำ และนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาและการปฏิบัติ เปรียบเสมือนเป็นคู่มือในการเดินทางแก่นักจาริกแสวงบุญ และผู้เริ่มต้นเป็นวิทยากรในแดนพุทธภูมิ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จักเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาค้นคว้า และขออนุโมทนาบุญขอบคุณแด่ผู้สนับสนุนหนังสือเล่มนี้ ซึ่งรายได้ทั้งหมดจะนำไปเป็นกองทุนก่อสร้าง **“วัดไทยโพธิวิหาร”** ถือได้ว่าท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนร่วมในการสร้างวัดไทยถวายเป็นพุทธบูชา ณ พุทธคยา ต้นพระศรีมหาโพธิ์ อันเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระครูวินัยธรกิตติพงษ์ จิตคุตฺโต

ผู้อำนวยการสร้างวัดไทยโพธิวิหาร

ดร.นิติگانต์ ธรรมहरราชกุล

ประธานอุปถัมภ์สร้างวัดไทยโพธิวิหาร

วัดไทยโพธิวิหาร พุทธคยา

รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย

โทร. +919771310122

ศูนย์ประสานงานสร้างวัดไทยโพธิวิหาร

บริษัท ธรรมहरราชทวัธ แอนด์ แทรเวล จำกัด

โทร. 02-8845683-6, 081-9944790

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ทำความเข้าใจก่อนไปอินเดีย	1
ข้อมูลเกี่ยวกับอินเดีย	1
พุทธกิจ 5 อย่าง	2
สถานที่ประทับ 45 พรรษา	3
พระพุทธเจ้าตรัสสังเวชนียสถาน 4	4
ปลงสังเวชอย่างไร	4
อธิษฐานจิตกับการอ้อนวอน	5
 พุทธคยา Bodhi Gaya	 6
ต้นพระศรีมหาโพธิ (MahaBodhi Tree)	7
พระแท่นวัชรอาสน์	9
สัตตมหาสถาน (เสวยวิมุตติสุข)	10
เจดีย์พุทธคยา (Bodhi Gaya Stupa)	11
พระพุทธเมตตา (Buddha Metta)	11
บ้านนางสุชาดา (Sujata Stupa)	12
แม่น้ำเนรัญชรา สถานที่ลอยถาด	13
ดงคสิริ (สถานที่บำเพ็ญทุกกรกิริยา)	14
วัดนานาชาติ (Temple International)	14
 ราชคฤห์ แคว้นมคธ	 15
วัดเวฬุวัน	16
เขาคิชฌกูฏ	16

สถานพระเทวทัตที่กลิ้งหินใส่พระพุทธเจ้า	16
ถ้ำสุกรขาตา	17
ถ้ำพระโมคคัลลานะ	17
โรงพยาบาลหมอชีวกโกมารภัจจ์	17
มัททกัจจายวัน	17
วิศวะสถานติสฎฐป	17
รอยเกวียน	18
คุกคุมขังพระเจ้าพิมพิสาร	18
มนิยามัฐ	18
ที่เก็บสมบัติของพระเจ้าพิมพิสาร	18
ตไปหาราม	18
ลัญจิวิน	18
มหาวิทยาลัยยาลันทา	19
หลวงพ่อดงค์ดำ	20
วัดพุทธนานาชาติ	20
พระสูตรและชาดก	20
เวสาลี แคว้นวัชชี	21
ปาวาลเจดีย์ (สถานที่ปลงอายุสังขาร)	22
พระสถูป	23
ภูฏาคารศาลา ป่ามหาวัน	23
เสาหินศิลาจารึก สิงห์ที่สมบูรณ	24
สระมธูรา	24
เกสรียา	24

กำเนิดภิกษุณีรูปแรก	25
นางอัมพาลี	26
พระสูตรและชาดก	26
กุสินารา แคว้นมัลละ	27
สวนสาละวโนทยาน	28
มหาปรินิพพานสถูป	28
มหาปรินิพพานวิหาร	28
พระพุทธรูปมหาปรินิพพาน	29
มกุฏพันธนเจดีย์	29
ลุมพินีวัน	36
สระโบกขรณี	38
เสาศิลาจารึกพระเจ้าอโศกมหาราช	38
มายาเทวีวิหาร	39
ซากอิฐโบราณ	39
รูปแกะสลักหินพระมารดา	39
รอยพระบาทกุมาร	39
สาวัตถี แคว้นโกศล	41
วัดเชตวัน (Chetawan Vihar)	42
เนินดินยมกสถูป	43
บ้านอนาถปิณฑิกเศรษฐี	44
บ้านองคุลีมาล	44

เมืองพาราณสี แคว้นกาสิ	45
ม.เมือง ในพาราณสี	46
ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน	50
ธัมเมกขสถูป	51
ธัมมราชิกสถูป	52
เสนาหิณศิลาจารึกพระเจ้าอโศก	53
พระมูลคันธกุฎี	54
ยสะเจติย์	54
 การล่มสลายศากยวงศ์	58
จากมครถึงปาฏลีบุตร	63
พระเจ้าอโศกมหาราช	66
มิลินทปัญหา	69
ดร.เอ็มเบ็ดการ์	71
อนาคาริกธรรมปาละ	72
บทวิเคราะห์ การสูญสลายพระพุทธศาสนาจากอินเดีย	73



ทำความเข้าใจก่อนไปอินเดีย

ทำความเข้าใจก่อนไปอินเดียเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเดินทางวัตถุประสงค์มาเพื่ออะไร การเข้าใจตนเองเข้าใจปัญหา เข้าใจธรรมะ เป็นการลดอุปสรรค เพิ่มบุญสร้างปัญญาให้กับตนเอง

ข้อมูลเกี่ยวกับอินเดีย

ที่ตั้ง : ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียใต้

ทิศเหนือติดจีน เนปาล และภูฏาน

ทิศตะวันตกเฉียงเหนือติดปากีสถาน

ทิศตะวันตกและทิศตะวันออกเฉียงใต้ติดมหาสมุทรอินเดีย

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดพม่า

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ติดบังกลาเทศ

พื้นที่ : 3,287,590 ตารางกิโลเมตร (ใหญ่อันดับ 7 ของโลก)

ประชากร : 1,210 ล้านคน (อันดับ 2 ของโลก)

เมืองหลวง : นิวเดลี (New Delhi) (ไกลถัดจากเมืองหลวงเก่า)
มุมไบ เมืองศูนย์กลางการค้า เป็นเมืองท่าทางทะเล เมืองถ่ายทำภาพยนตร์,
บังคาลอร์ เมืองศูนย์กลางเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ การบิน และอวกาศ,
เจนไน เมืองศูนย์กลางการธุรกิจเช่น ผลิตรถยนต์

ภูมิอากาศ : ตอนใต้เป็นเขตร้อน ตอนเหนือเป็นเขตหนาว ช่วงฤดูร้อน
 ประมาณ 35 องศาเซลเซียส ช่วงฤดูหนาวประมาณ 10 องศาเซลเซียส

ภาษา : ภาษาฮินดีใช้กันส่วนใหญ่ ภาษาอังกฤษใช้ในวงราชการและ
 ธุรกิจ ยังมีภาษาทางการใช้กันถึง 14 ภาษา รวมทั้งภาษาท้องถิ่นนับร้อยภาษา

ศาสนา : ฮินดู (81.3%) มุสลิม (12%) คริสต์ (2.3%) ซิกข์ (1.9%)
 พุทธและเชน (2.5%) ส่วนชาวพุทธในอินเดียข้อมูลที่ยังไม่เป็นทางการ
 มีประมาณ 30 กว่าล้าน

พุทธกิจ ๕ อย่าง

พุทธกิจคือ กิจที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติในแต่ละวันมี ๕ อย่างดังนี้

1. ปุพฺพณฺเห ปิณฺฑปาตณฺจ ตอนเช้าเสด็จบิณฑบาต
2. สายณฺเห ธมฺมเทศน์ ตอนเย็นทรงแสดงธรรม
3. ปิโทเส ภิกฺขุโอวาท ตอนค่ำให้โอวาทภิกษุ
4. อหุตฺตรตฺเต เทวปณฺหนึ เทียงคินฺทรวงตอบปัญหาเทวดา
5. ปจฺจุสฺสเสว คเต กาเล ภพฺพาภพฺเพ วิโลกนํ เข้ามีดทรงตรวจดู

เวไนยสัตว์ผู้ใดควรแก่การบรรลุมรรค

สถานที่ประทับ 45 พรรษา

หลังจากตรัสรู้แล้ว มีเหตุการณ์สำคัญและสถานที่ประทับตลอดระยะเวลา 45 พรรษา ดังต่อไปนี้

พรรษาที่	สถานที่	เมือง	เหตุการณ์
พรรษาที่ 1	ป่าอิสิปตนะ	พาราณสี	โปรดปัญจวัคคีย์
พรรษาที่ 2,3,4	พระเวฬุวัน	ราชคฤห์	โปรดพระเจ้าพิมพิสาร
พรรษาที่ 5	กุฎาคารป่ามหาวัน	เวสาลี	
พรรษาที่ 6	มกุฏบรพต	สาวัตถี	
พรรษาที่ 7	ดาวดึงส์		โปรดพุทธมารดา
พรรษาที่ 8	เภสกลวัน	สูงสูมารคิริ แคว้นภคคะ	พบนกุลบิดา นกุลมารดา
พรรษาที่ 9	โฆสิตาราม	โกสัมพี	
พรรษาที่ 10	ป่าปาริเลยกะ	โกสัมพี	ภิกษุทะเลาะกัน
พรรษาที่ 11	เอกนาลา		หมู่บ้านพราหมณ์
พรรษาที่ 12	เวรัญชา		
พรรษาที่ 13	จาลิยบรพต		
พรรษาที่ 14	พระเชตวัน		ราहुลบวช
พรรษาที่ 15	นิโครธาราม	กบิลพัสดุ์	
พรรษาที่ 16	อาฬวี	-	ทรมานอาฬวกยักษ์
พรรษาที่ 17	พระเวฬุวัน	ราชคฤห์	
พรรษาที่ 18-19	จาลิยบรพต		
พรรษาที่ 20	พระเวฬุวัน	ราชคฤห์	โปรดองคุลิมาล, ใต้อุฏฐาก
พรรษาที่ 21-44	เชตวัน, บุพพาราม	สาวัตถี	เชตวัน 19, บุพพาราม 6
พรรษาที่ 45	เวฬุคาม	เวสาลี	

พระพุทธเจ้าตรัสสังเขปนิยสถาน 4

สังเขปนิยสถาน 4 ตำบล คือ

1. สถานที่ที่ตถาคตประสูติ
2. สถานที่ที่ตถาคตตรัสรู้
3. สถานที่ที่ตถาคตแสดงปฐมเทศนา
4. สถานที่ที่ตถาคตปรินิพพาน

สถานที่ทั้ง 4 ตำบลนี้แล ควรที่พุทธบริษัท คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้มีความเชื่อความเลื่อมใสในพระตถาคตเจ้า จะดูจะเห็น และควรจะให้เกิดความสังเวททั่วกัน “อาณนฺทฺ ชนทั้งหลายเหล่าใดเหล่าหนึ่งได้เที่ยวไปยังเจตีย์ สังเขปนิยสถานเหล่านี้ด้วยความเลื่อมใส ชนเหล่านั้น ครั้นทำกาลกิริยาลงจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์”

ปลงสังเวทอย่างไร

คำว่า สังเวท ไม่ได้แปลว่า ความสลดหดหู่ ความเศร้าใจ แต่ความหมายที่แท้จริงของคำว่า สังเวท คือเครื่องกระตุ้นเตือนใจให้เกิดความอาภาหวนในการประพฤติปฏิบัติธรรม

มาถึงสังเขปนิยสถาน ให้กระตุ้นเตือนจิตของตนเองอยู่เสมอว่า

ประการแรก เห็นซากปรักหักพัง กองอิฐ ให้พิจารณาถึงกฎพระไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนันตา ทุกสิ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเป็นธรรมดา

ประการที่สอง สถานที่นั้นๆ พระองค์ทรงแสดงธรรมเรื่องอะไรแล้ว เราน้อมนำหลักธรรมมาประพฤติธรรม

ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วละก็ได้ชื่อว่า ศรัทธาอย่างมีปัญญา ได้ทั้งบุญได้ทั้งปัญญาบารมี

อธิษฐานจิตกับอ้อนวอน

พระพุทธศาสนามีได้สอนให้คนเราอ้อนวอน แต่สอนให้พึ่งพาตนเองให้มากที่สุด เน้นการกระทำเป็นจุดสำคัญ (อตุตาหิ อตุตาโน นาโต)

การอธิษฐานกับการอ้อนวอน โดยความหมายวัตถุประสงค์มีความแตกต่างกัน

การอ้อนวอน คือการขอให้สิ่งต่าง ๆ ช่วยเหลือโดยปราศจากการกระทำ เช่นขอให้เทวดาดลบันดาล เป็นต้น การอ้อนวอนเป็นเรื่องของการฝืนอย่างลม ๆ แล้ง ๆ เป็นอกุศลมูล คือความหลงไม่รู้จริง (โมหะ)

อ้อนวอนแล้วยังลงมือทำก็ไม่ได้ว่ายังไม่ตกขอบจากพระพุทธศาสนา

การอธิษฐาน คือการตั้งใจมุ่งมั่นที่จะไปสู่จุดหมายอย่างแท้จริง กรณีตัวอย่าง ในคราวที่มีการมอบตำแหน่งอัครสาวก มีสงฆ์บางกลุ่มทักท้วงว่า ไม่มีการมอบให้แก่พระอัญญาโกทัณฺเฑาะ เพราะท่านอายุมาก และก็บวชก่อนใครอื่น พระพุทธองค์ตรัสว่า พระอัญญาโกทัณฺเฑาะไม่ตั้งใจปรารถนาเพื่อเป็นอัครสาวก แต่พระสารีบุตรและโมคัลลนะท่านตั้งใจปรารถนามาเพื่อการนี้โดยเฉพาะ

ยสะกุลบุตรบรรลุปะเป็นพระอรหันต์ แต่ทำไมไม่ได้รับเอตทัคคะคือความเป็นเลิศด้านใดด้านหนึ่งคำตอบคือเพราะว่าท่านไม่ได้ตั้งอธิษฐานปรารถนามาเพื่อความเป็นเลิศ ปรารถนาเฉพาะพระอรหันต์



พุทธคยา Bodhi Gaya

พระมหาเจดีย์พุทธคยา

พุทธคยาเป็นสังเวชนียสถานแห่งที่ 2 คือสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า
ในอาณานิคมพุทธคยาจะมีวัดชาวพุทธเป็นจำนวนมากรวมทั้งประเทศไทย
พุทธคยาถือว่าเป็น ปฐวีนาถิ สะดือของโลก เป็นจุดศูนย์กลางของโลก
อัครคณูญสูตรได้กล่าวไว้ว่า มีพรหมจากชั้นอาภิสราพรหมได้ลงมากิน
จวนดินในบริเวณแห่งนี้ และเป็นจุดกำเนิดมนุษย์

ต้นพระศรีมหาโพธิ (MahaBodhi Tree)

ต้นพระศรีมหาโพธิเป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ในภัทรกัปนี้จะมีพระพุทธเจ้าถึง 5 พระองค์ที่ตรัสรู้ ณ สถานที่แห่งนี้ ตรัสรู้ภายใต้ต้นไม้ที่ต่างสายพันธ์ ต่างลักษณะ ต่างชนิด พอคนเห็นต้นไม้ที่พระองค์ตรัสรู้จะ เรียกว่า ต้นโพธิ มาจากคำว่า โพธิรุกขะ = โพธิ ตรัสรู้, รุกขะ ต้นไม้ แปลว่า ต้นไม้ อันเป็นที่ตรัสรู้

พระพุทธเจ้า พระนามว่า กกุสันธะ ตรัสรู้ภายใต้ต้นสิริสะ (ต้นชึก)

พระพุทธเจ้า พระนามว่า โจนาคมนะ ตรัสรู้ภายใต้ต้นมะเดื่อ

พระพุทธเจ้า พระนามว่า กัสสปะ ตรัสรู้ภายใต้ต้นนิโครธ (ต้นไทร)

พระพุทธเจ้า พระนามว่า โคตมะ ตรัสรู้ภายใต้ต้นอัสสัตถะหรือ โพธิพฤกษ์

พระพุทธเจ้า พระนามว่า พระศรีอาริยเมตไตรย ตรัสรู้ภายใต้ต้นกากะทิง หรือคนไทยเรียกว่า ต้นทองพलग

อายุของต้นพระศรีมหาโพธิ

ต้นที่ 1 เป็นต้นที่เกิดวันเดียวกันกับเจ้าชายสิทธัตถะ หรือที่เรียกว่า สหชาติทั้ง 7 มหิสูนทรี (พระนางติษยรักษิต) เป็นพระมเหสีของพระเจ้าอโศกมหาราชอีกพระองค์หนึ่ง พระนางโกรธแค้นมากที่พระเจ้าอโศกรักต้นโพธิมากกว่านาง นางจึงสั่งให้คนนำยาพิษและน้ำร้อนมารดที่โคนต้นพระศรีมหาโพธิ จนทำให้ต้นพระศรีมหาโพธิได้เหี่ยวเฉาและแห้งตายในที่สุด มีอายุประมาณ 352 ปี

ต้นที่ 2 พอพระเจ้าอโคกกลับมาจากราชการ พระองค์เห็นต้น พระศรีมหาโพธิ์เขียวแห้งตายลงพระองค์ถึงกับเข่าอ่อนล้มลงหมดสติพอพระองค์ฟื้นได้สติ รับสั่งให้ล้อมกำแพงรอบ สังหารให้นำน้ำนมโค 100 ตัว มารดต้นพระศรีมหาโพธิ์ และได้ตั้งสัตยาธิษฐานว่า “ถ้าหน่อโพธิ์ไม่แตก งอกออกมา พระองค์จะไม่เสด็จลุกขึ้น” ด้วยแรงสัจจะอธิษฐาน ทันใดนั้นหน่อโพธิ์ได้งอกมาเป็นหน่อที่สอง มีอายุราวประมาณ 871 – 891 ปี

ต้นที่ 3 พ.ศ. 1100 พระเจ้าศศางกา กษัตริย์จากเบงกอล ได้ยกทัพมาที่พุทธรักษา เห็นผู้คนไปกราบไหว้ต้นโพธิ์ เกิดความไม่ชอบไม่พอใจจึงได้ทำลายวัดวาอาราม และต้นพระศรีมหาโพธิ์ ถอนรากทิ้ง ใช้ไฟเผาสดด้วยน้ำอ้อย

พระเจ้าปुरुณวรมา กษัตริย์แห่งมคธทรงเสวราโคกเสียพระทัยอย่างมากที่เห็นต้นโพธิ์ล้มตาย ก็เลยเอาแบบอย่างพระเจ้าอโคกมหาราช จึงได้นำน้ำนมจากแม่โค 1,000 ตัว รดต้นโพธิ์ ในไม่ช้าหน่อโพธิ์ได้แตกหน่อออกมาเป็นต้นที่ 3 มีอายุราวประมาณ 1,256 – 1,276 ปี

ต้นที่ 4 พ.ศ. 2423 เซอร์ อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม นักโบราณคดีชาวอังกฤษ ได้เดินมาที่พุทธรักษา ได้เห็นต้นโพธิ์แก่ชรามาก ได้มีชาวบ้านตัดกิ่งก้านมาทำเป็นฟืน ต่อมาพายุพัดล้มลง ได้เห็นหน่อโพธิ์ 2 หน่อ สูง 6 นิ้วและ 4 นิ้ว ได้นำหน่อสูง 6 นิ้วมาปลูกลงที่ต้นเดิม ปัจจุบันมีอายุ 134 ปี (2556)

สหชาติทั้ง 7

สหชาติ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นร่วมในวันเวลาเดียวกันกับพระโพธิสัตว์ มี 7 ประการ คือ

1. พระนางพิมพาหรือยโสธรา
2. พระอานนท์
3. กาฬุทายีอำมาตย์
4. นายจันนะ
5. ม้ากัณฐกะ
6. ต้นพระศรีมหาโพธิ์
7. ขุมทรัพย์ทั้ง 4 คือ สังขนิธิ เอลนิธิ อุบลนิธิ และปุณทริกนิธิ

พระแท่นวัชรอาสน์

พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างขึ้นเพื่อบูชาสถานที่บำเพ็ญเพียรของพระมหาบุรุษ ยาว 7 ฟุต 6 นิ้ว กว้าง 10 นิ้ว หนา 5 นิ้วครึ่ง สลักเป็นรูปเพชร ด้านข้างมีพระยาหงส์ และดอกกมณฑารพสลักกัน

พ.ศ.2423 เซอร์ อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม ได้ทำการขุดค้นพบจมอยู่ใต้กองอิฐหนา 20 ฟุต (ประมาณ 7 เมตร)



ต้นพระศรีมหาโพธิ์



พระแท่นวัชรอาสน์

สัตตมหาสถาน (เสวยวิมุตติสุข)

สัตตมหาสถาน คือ สถานที่สำคัญ 7 แห่งที่พระพุทธเจ้าเสด็จประทับเสวยวิมุตติสุข คือสุขอันเกิดแต่ความหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง เป็นเวลาแห่งละ 1 สัปดาห์ เรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

สัปดาห์ที่ 1 ดันพระศรีมหาโพธิ์ ทรงพิจารณาปฏิจสมุปบาท เสวยวิมุตติสุขตลอด 7 วัน

สัปดาห์ที่ 2 อนิมิสเจติย์ ประทับทอดพระเนตรดูต้นมหาโพธิ์ โดยมีได้กะพระปิพระเนตรตลอด 7 วัน

สัปดาห์ที่ 3 รัตนจงกรมเจติย์ ทรงนิมิตจงกรมขึ้น แล้วเสด็จจงกรมอยู่ที่นี่เป็นเวลา 7 วัน

สัปดาห์ที่ 4 รัตนฆรเจติย์ เสด็จไปทางทิศพายัพ แห่งต้นศรีมหาโพธิ์ ประทับนั่งขัดสมาธิในเรือนแก้วซึ่งเทวดานิรมิตถวายทรงพิจารณาพระอภิธรรมตลอด 7 วัน

สัปดาห์ที่ 5 อชปาลนิโครธ (ร่มไม้ไทร) โดยมีชื่อว่า ซึ่งเป็นที่พักของคนเลี้ยงแกะ

สัปดาห์ที่ 6 สระมุจลินท์ (ไม้จิก) นั่งขัดสมาธิ อยู่ทางทิศอาคเนย์แห่งต้นมหาโพธิ์

สัปดาห์ที่ 7 ราชายตนะ (ไม้เกด) ประทับนั่งเสวยวิมุตติสุขตลอด 7 วัน



อนิมิสเจติย์



รัตนจงกรม

เจดีย์พุทธคยา (Bodhi Gaya Stupa)

พระมหาเจดีย์พุทธคยา มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมแหลม ทรงกรวย สูง 170 ฟุต รอบฐาน 75 ฟุต มีสองชั้น ส่วนชั้นล่างประดิษฐานพระพุทธรูปเมตตา ส่วนชั้นบนเป็นพุทธปฏิมา

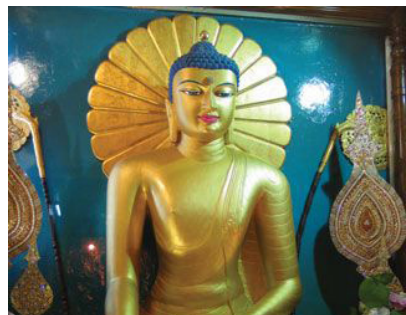
ประมาณ พ.ศ. 228 พระเจ้าอโศกทรงสร้างเป็นวิหารมีขนาดเล็ก
ต่อมา พ.ศ. 674 พระเจ้าหวิชกะ ทรงสร้างเพิ่มเติมมีขนาดใหญ่กว่าเดิม เป็นศิลปะทึงดงามยิ่ง

หลวงจีนถังซัมจั๋ง ได้กล่าวไว้ว่า สมัยที่เดินมามีพระสงฆ์เป็นเถรวาทอยู่อาศัยจำนวนมาก และเรียกสถานที่นี้เรียกว่า มหาโพธิวิหาร

ปัจจุบันคนไทยเรียก Main Temple คงเป็นวัดศูนย์กลางของสาธุชนทั่วโลก



รัตนมรเจดีย์



พระพุทธรูปเมตตา

พระพุทธรูปเมตตา (Buddha Metta)

พระพุทธรูปเมตตา เป็นพุทธปฏิมาปางมารวิชัย ทำจากหินแกรนิตสีดำ แกะสลัก ปิดทองเหลืองอร่าม สร้างในสมัยปาละ อายุราว 1,400 ปี

ในช่วงที่พระเจ้าศางกามาทำลายต้นโพธิ์ ได้เห็นพระพุทธรูปเมตตา ตอนแรกก็คิดจะทำลาย แต่พอเห็นพระพักตร์เอิบอิ่ม สง่างาม ไม่กล้าที่จะ

ทำลาย และได้ยกทัพกลับ ระหว่างทางได้ถูกคิด ถ้าไม่ทำลายพระพุทธรูปที่ประดิษฐานในวิหารโพธิ ชาวพุทธต้องกลับมาฟื้นฟูสถานที่แห่งนี้อีก จึงมีคำสั่งให้ทหารคนหนึ่งทำลาย นายทหารท่านนี้พอมาเห็นพระพักตร์พระพุทธรูปเมตตาก็อทำลายไม่ลง พราวงคิดว่า ถ้าตนทำลายแล้วชีวิตจะตกนรกหมกไหม้เป็นแน่ จึงได้ปรึกษาประชุมกับชาวพุทธในบริเวณนี้ ได้ทำกำแพงกันไว้

กลับไปรายงานว่าได้ทำลายพระพุทธรูปเมตตาเรียบร้อยแล้ว พระเจ้าศตางกะ ได้ยินได้ฟังเกิดความเดือดเนื้อร้อนใจ ทรงประจวบอย่างหนัก มีเนื้อหลุดมาจากกายเป็นชิ้นและสิ้นใจตายอย่างอนาถ ภายใน 7 วัน

นายทหารคนนี้รับมาที่พุทธคยาทำลายกำแพงกัน ปรากฏว่าเกิดอัศจรรย์คือ น้ำมันเขาจุณูขายังลุกไหม้เหมือนเดิมไม่ดับ นี่คือพุทธานุภาพคนที่คิดทำร้ายผู้อื่น ผลย่อมถึงตัวคนคิดร้าย ไม่เร็วก็ช้า



พระสถูปบ้านนางสุชาดา



แม่น้ำเนรัญชรา

บ้านนางสุชาดา (Sujata Stupa)

สมัยก่อนคนไทยก็จะมาดูเนินดินบ้านนางสุชาดา ต่อทางการได้ขุดค้นพบสถูปก็เลยทำการบูรณะให้ดีกว่าเดิม นางสุชาดาคือ ผู้ถวายข้าวมธุปายาสแก่พระมหาบุรุษ ก่อนการตรัสรู้ ทานที่นางได้ถวายมีผลอย่างมาก เป็นลูกสาวของเศรษฐีในตำบลอุรุเวลา บนบานที่ต้นไทรไวกัลย

1. ขอให้ได้สามีที่ตระกูลเสมอกับตน

2. ขอให้ลูกคนแรกเป็นชาย

บัดนี้ความปรารถนาของนางสำเร็จจึงไคร่แก่นด้วยการถวายข้าว มธุปายาส

ปัจจุบัน บ้านนางสุชาดาเป็นสถูปก่อด้วยอิฐมีต้นโพธิ์ผุดขึ้นตรงกลางพระสถูป

แม่น้ำเนรัญชรา สถานที่ลอยถาด

แม่น้ำเนรัญชราอยู่ห่างต้นพระศรีมหาโพธิ์ประมาณ 200 เมตร เป็นแม่น้ำสายสำคัญ เพราะว่าเป็นสถานที่ลอยถาด และทรงสนานพระวรกาย พระมหาบุรุษก่อนตรัสรู้ ปัจจุบันไม่มีน้ำมีแต่ทราย จะมีน้ำเฉพาะในช่วงเข้าพรรษาหรือฤดูฝน

ต้นน้ำไหลมาจากเมืองสาธาภิรมย์ มี 2 สาย คือ เนรัญชรา และ โมะหะนี มาบรรจบกัน เรียกใหม่ว่า ผัลลุ

หัวหน้าขลุกลสามพี่น้อง นับถือลัทธิบูชาไฟ ได้อาศัยตามค้ำแม่ น้ำเนรัญชราติดต่อกัน

เนลล์ ชลล์ อสุสา แปลว่า น้ำเป็นที่ชื่นใจ, นิลชลาयाติ วตตพเพ เนรณชลาयाติ วตติ แปลว่า น้ำซึ่งมีสีเขียว

ปัจจุบันเรียกว่า นีลาชนา, ลีลาชนา



ดงคลีรี



พระพุทธปางบำเพ็ญทุกกรกิริยา

ดงคสิริ (สถานที่บำเพ็ญทุกกรกิริยา)

ดงคสิริเป็นสถานที่ที่พระมหานุรุชทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยา ห่างจากเจดีย์ พุทธคยาประมาณ 10 กิโลเมตร เป็นภูเขาสูงใหญ่ มีถ้ำภายในประดิษฐาน พระพุทธรูปปางบำเพ็ญทุกกรกิริยา บริเวณบรรยากาศเงียบสงบ เชิงเขาได้มีวัด ธิเบตมาสร้างไว้ บำเพ็ญทุกกรกิริยา คือ ธรรมาน ร่ากาย 3 วาระ

1. กัดฟันด้วยฟัน เอาลิ้นกดเพดาน จนเหงื่อไหลออกทางรักแร้
2. กลั้นลมหายใจเข้าออก จนเสียงดังอื้อในหู ทำให้ปวดศีรษะ

เสียดท้อง ร้อนในพระวรกาย

3. ฉันทิละน้อย จนอดอาหารในที่สุด พระวรกายชুবผอม กระดูกปรากฏทั่วกาย เมื่อลูบชนหลุดร่วง

วัดนานาชาติ (Temple International)

จากการที่รัฐบาลอินเดียได้เชิญชวนประเทศชาวพุทธมาสร้างยังแดนพุทธภูมิ ทำให้ปรากฏมีวัดนานาชาติทั่วอาณาบริเวณพุทธคยา แต่ละประเทศได้แสดงศิลปะการก่อสร้างเอกลักษณ์ของตนเองได้อย่างงดงาม ตระการตา วัดนานาชาติได้แก่ วัดญี่ปุ่น วัดทิเบต วัดภูฏาน ไทย ลาว พม่า กัมพูชา ศรีลังกา จีน ฯลฯ

ส่วนวัดไทยที่แจ่มมาอย่างเป็นทางการมี 10 กว่าวัด คาดว่าในอนาคต จะมีวัดเพิ่มมากขึ้น



เมืองราชคฤห์ได้ชื่อว่า เบญจคีรีนคร เพราะมีภูเขา 5 ลูก ล้อมรอบ ได้แก่ อีสิริ, เวปุลละ, เวการะ, บัณฑวะ, และคิชฌกุฏ ปกครองโดย พระเจ้าพิมพิสาร มีพระโอรสคือ อชาตศัตรูกุมาร เป็นราชวงศ์อาณรรพ์ คือ ลูกฆ่าพ่อหลายรัชกาล แคว้นอังคะขึ้นตรงแคว้นมคธ มีประชากร 18 โกฏิ

พระพุทธโฆษาจารย์ ได้พรรณาไว้ว่า มีประตูใหญ่ 32 ประตู และประตูเล็ก 64 ประตู

ต้นพุทธกาลพระพุทธศาสนาได้เจริญเติบโตเมืองราชคฤห์ ตอนปลายได้เจริญสาวดี

เป็นเมืองแห่งศิลปวิทยาโดดเด่นทางการศึกษา โดยเฉพาะลัทธิครูทั้ง ๖ คือ มัคขลิโคศล, อชิตเกสกัมพล, ปุกระกัจจายนะ, นิครนถนาฏบุตร, และสัณณัฏฐะเวฬุบุตร พระมหานรุษยังเคยศึกษาในลัทธิของ อาฬารดาบส

และอุทกดาบส

เป็นเมืองค้าขาย เพราะมีเศรษฐกิจถึง 9 ท่าน อาทิเช่น ราชคหเศรษฐี, ปุณณ, โชติก, เมณฑก, ฉนัญชัย, ปาวาริก, วิสาข, โกสิย, กากวลลีย,

วัดเวฬุวัน

วัดเวฬุวัน ถือได้ว่าเป็นวัดแรกในพระพุทธศาสนา ที่พระเจ้าพิมพิสาร สร้างถวาย เวฬุ = ไม้ วัน = สวน, ป่า คือเป็นวัดสวนไม้ วัดแห่งนี้ยังเป็นที่เกิด ของวันมาฆบูชา ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์

เขาคิชฌกูฏ

บนเขาคิชฌกูฏ เป็นสถานที่ประทับของพระพุทธเจ้า เรียกว่า พระคันธกุฎี เป็นรมณียสถาน ช่วงเข้าพรรษาพระองค์ทรงจำพรรษาในพระเวฬุวัน ออกพรรษาพระองค์ประทับ ณ พระคันธกุฎี บนเขาคิชฌกูฏ

พระเจ้าพิมพิสารถูกกักบริเวณขังในคุก ทรงทอดพระเนตรดูชายผ้า เหลือง ของพระพุทธศาสนาบนคิชฌกูฏ ทำให้พระองค์มีพระชนม์อยู่ต่ออีก

อากาศเย็นสบายเหมาะแก่การมาปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิสำหรับผู้แสวง บุญควรเลือกไปช่วงเช้าและช่วงเย็น ถ้าค่ามากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ตาม รายทาง จะไม่อนุญาตให้ขึ้นเขาเพื่อความปลอดภัย

สถานพระเวททัตที่กลิ้งหินใส่พระพุทธเจ้า

สถานพระเวททัตที่กลิ้งหินใส่พระพุทธเจ้า อยู่ใกล้กับพระคันธกุฎีบน เขาคิชฌกูฏ พระเวททัตใช้คนอื่นปลงพระชนม์พระพุทธเจ้าไม่สำเร็จ ในที่สุดตัด สิ้นใจตัวเอง ขึ้นไปบนเขาคิชฌกูฏ แล้วกลิ้งหินใส่พระพุทธเจ้า

ถ้าสุกรขาดา

ถ้าสุกรขาดา เป็นสถานที่พระสารีบุตรทรงบรรลุพระอรหันต์ภายในถ้ำ ขณะนั้นพระสารีบุตรกำลังถวายพัดพระบรมศาสดาอยู่เบื้องหลังพระองค์แสดงธรรมโปรดที่ขณะเรื่องอุบายแห่งการละทิฐิ 3 ประการสำเร็จเป็นพระอรหันต์ยกย่องเป็นพระอัครสาวกเบื้องขวาเลิศทางปัญญา ในวันนั้นเป็นวันมาฆบูชา 15 ค่ำ เดือน 3

ถ้าพระโมคคัลลานะ

ถ้าพระโมคคัลลานะ เป็นที่พักอาศัยของพระโมคคัลลานะ หลังจากอุปสมบทได้ 7 วัน บำเพ็ญเพียรบ้าน กัลลวาลมุตตคาม พระองค์ทรงแสดงอุบายระงับความง่วง 8 ประการ สำเร็จเป็นอรหันต์ ยกย่องเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้าย เลิศทางมฤตย

โรงพยาบาลหมอชีวกโกมารภัจจ์

โรงพยาบาลหมอชีวกโกมารภัจจ์ ถือได้ว่าเป็นโรงพยาบาลแห่งแรก ในพระพุทธศาสนา ได้ถวายสวนมะม่วงสร้างเป็นวัด ชีวกัมพวัน

มัททกุจฉิตายวัน

มัททกุจฉิตายวัน ตั้งอยู่เชิงเขาศิขณภูม สถานที่พระนางโกศลเทวี อัครมเหสีของพระเจ้าพิมพิสารจะทำแท้งลูกในพระครรภ์

วิศวะสถานติสฎฐป

ตั้งอยู่บนเขารัตนคีรี
มีกระเช้าให้ขึ้น และทางเท้า

ท่านสมณะพุทธิกษุจากญี่ปุ่นได้สร้างไว้

รอยเกวียน

รอยเกวียนโบราณ เป็นร่องรอยแห่งความเจริญของการค้าขายของเมืองราชคฤห์กับเมืองแคว้นอื่นๆ ล้อเกวียนไปกัดเซาะหินจนเป็นร่อง

คุกคุมขังพระเจ้าพิมพิสาร

คุกคุมขังพระเจ้าพิมพิสาร คือบริเวณที่กักขังหมายที่จะปลง พระราชบิดา หวังที่จะเป็นกษัตริย์ เพราะว่าอาชดศัตราชกุมารได้รับการยุยงส่งเสริมจากพระเทวทัต

มนิยามัฐ

มนิยามัฐ เป็นสถานที่เก็บพระบรมสารีริกธาตุทั้ง 7 พระนคร

ที่เก็บสมบัติของพระเจ้าพิมพิสาร

ที่เก็บสมบัติของพระเจ้าพิมพิสาร ลักษณะมีการขุดเจาะหินหน้าผาให้เป็นถ้ำ

ตโปทาราม

ตโปทาราม คือบ่อน้ำร้อน ในอดีตมีการอาบน้ำตามวรรณะ ตันกำเนิดการบัญญัติทางพระวินัยสงฆ์ 15 วันอาบน้ำได้ 1 ครั้ง

ลัญจิวัน

ลัญจิวัน คือสวนตาลหนุ่ม พระพุทธเจ้าได้พาภิกษุสงฆ์ (อดีตขุณฺโณ 3 พี่น้อง และบริวาร) ซึ่งมีพระเจ้าพิมพิสารมาเคยถวายเป็นการต้อนรับ จุดเริ่มต้น

ของการปักหลักพระพุทธศาสนาในแคว้นมคธ

มหาวิทยาลัยนาลันทา

มหาวิทยาลัยนาลันทา เป็นมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาที่เก่าที่สุดในโลก และเสื่อมสลายในที่สุด พระพุทธศาสนาห่างหายจากอินเดีย 600 กว่าปี

มีห้องสมุด 3 แห่ง คือ รัตนาคร รันตริญชกะ รัตโนทมิ มีนักศึกษา 10,000 ท่าน ครูอาจารย์ 1,500 ท่าน

เกวัญภูตร ทัพนิกาย ได้กล่าวไว้ว่า ห่างจากเมืองราชคฤห์ 1 โยชน์ (16 กิโลเมตร)

ความหมายคำว่า นาลันทา

บันทึก พระถัมซัมจิง น อลั ททามิ = ไม่พอในการให้, นาลั ทา = ให้ความชื่นใจ

อีกความหมายคือ นาลั = ดอกบัว ทาน = ให้ รวมกันคือ เมืองผู้ให้ ดอกบัว, หรือเมืองผู้ให้ความรู้

และมีที่มาอีก นาลันทา คือเมืองพญานาค

ในภามมหาวิทยาลัยมีพระสถูปขนาดใหญ่ตั้งอยู่ เป็นเครื่องหมาย สัญลักษณ์แห่งการเรียนรู้ ผู้มีปัญญาเหมือนกับพระสารีบุตรผู้เป็นอัครสาวกของพระพุทธเจ้า เพราะว่าเป็นที่เกิดที่นิพพานของพระสารีบุตร

ทูลสพาวาริกเศรษฐีได้ถวายสวนมะม่วงแก่พระพุทธเจ้าเพื่อสร้างอาราม เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ ชื่อ วัดปาวาริกัมพวัน

เป็นการนำวัดหลาย ๆ วัดในบริเวณใกล้เคียงมาสร้างแหล่งเรียนรู้ จนกลายเป็นมหาวิทยาลัยที่ยิ่งใหญ่

ต่อมาศิษยานุศิษย์ของพระสารีบุตร ได้มาสร้างเป็นสถานที่แห่งการเรียนรู้ ได้รับการอุปถัมภ์เชิดชูจากกษัตริย์อาทิจเช่น พระเจ้าอโศกมหาราชเสด็จ

มาสร้างเจดีย์ 2 องค์ กษัตริย์ในแคว้นมคธในยุคต่อๆ มา

พ.ศ. 800 - 953 ได้รับอุปถัมภ์จากราชวงศ์คุปตะ

พ.ศ. 1149 - 1223 ได้รับอุปถัมภ์จากพระเจ้าหรรษวรรณะ

พ.ศ. 1303 - 1685 ได้รับอุปถัมภ์จากราชวงศ์ปาละ

ปัจจุบันทางรัฐบาลได้สร้างมหาวิทยาลัยนาลันทาแห่งใหม่ขึ้น เพื่อ
เชิดชูของเก่าที่ได้สูญหายไป

หลวงพ่อดำ

หลวงพ่อดำ สร้างด้วยหินดำแกะสลัก ในสมัยพระเจ้าเทวपाल
ประมาณ พ.ศ. 1353 - 1393 อายุประมาณ 1,200 ปี

เป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่ผู้คนในละแวกนั้นและชาวไทยให้ความ
เคารพสักการะอยู่ตลอดเวลาไม่ขาดสาย

ปัจจุบันตั้งอยู่นอกรั้วมหาวิทยาลัยนาลันทาเก่า

วัดพุทธานาชาติ

วัดพุทธานาชาติอาทิเช่น วัดไทยนาลันทา วัดไทยสิริราชคฤห์ ฯลฯ

พระสูตรและชาดก

ปาฏิโมกข์ สามัญญผล เป็นต้น



เมืองเวสาลี (เวสาลี, ไผสาลี) เป็นเมืองของพระเจ้าวิสาละ เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี ในสมัยครั้งพุทธกาลเป็นแคว้นที่ทรงอำนาจทางการเมืองการปกครอง มีกษัตริย์ที่ร่วมกันปกครอง ถึง 7,777 พระองค์ มีรูปแบบการปกครองคือ แบบสามัคคีธรรม อำนาจมิได้อยู่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ถ้ากล่าวถึงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เก่าแก่ของโลกจะต้องนึกถึงทางตะวันตกคือ กรีกเอเธนส์ และตะวันออกคือ เวสาลี

พระพุทธองค์เสด็จสู่เมืองเวสาลีโดยได้รับอาราธนาจากเจ้ามहाลิ ซึ่งเป็นตัวแทนของกษัตริย์ลิฉวี เสด็จไปเพื่อปราบโรคร้ายคืออหิวาตกโรคเป็นผลสำเร็จ และได้โปรดเทศน์สอน ประชาชนเป็นจำนวนมากศรัทธา ทำให้พระพุทธศาสนาดั้งมั่นในเมืองนี้

พระพุทธเจ้าเสด็จมาจำพรรษาที่ 5 ณ เมืองเวสาลี

ถ้าอยากดูเทวดามีรูปร่างลักษณะเป็นอย่างไร ต้องมาดูกษัตริย์
ลิจฉวีแต่งกาย

หลังพุทธปรินิพพานประมาณ 100 ปี เมืองเวสาลีเป็นสถานที่
สังคายนาครั้งที่ 2 ณ วัดวาฬุการาม โดยมีพระยสกันทบุตรเป็นประธาน กษัตริย์
พระนามว่าพระเจ้ากาฬโคกราช เป็นผู้อุปถัมภ์ เหตุคือภิกษุวัชชีแสดงกถา
วัตถุ 10 ประการ นอกพระธรรมวินัย

ปาวาลเจดีย์ (สถานที่ปลงอายุสังขาร)

ปาวาลเจดีย์ เป็นสถานที่ปลงอายุสังขาร พระองค์เสด็จมาที่นี่
โดยมีพระอานนท์ติดตามมา พระองค์ประสงค์จะทรงพระชนม์ชีพอยู่ต่อ
แสดงโอภาสนิมิตแก่พระอานนท์ “เมืองเวสาลี ทัศนียภาพงาม บุคคลที่เจริญ
อิทธิบาทภาวนา ประรณนาจะอยู่ต่อก็สามารถทำได้” มารดลใจพระอานนท์
ทำให้ไม่ได้ทูลอาราธนา และพระองค์ได้ตรัสกับพระอานนท์ให้หลีกสมาธิ
อีกทีหนึ่ง

เมื่อพระอานนท์หลีกไป พระยามารได้ช่องได้โอกาสรีบเข้ามา
อาราธนาให้พุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ดูกรมาร
ท่านอย่าพยายามเลย ไม่ช้าตถาคตก็จักปรินิพพาน อีก 3 เดือนข้างหน้า”
ทรงปลงพระชนม์มายุสังขาร วันเพ็ญเดือน 3 และเกิดแผ่นดินไหว

พระอานนท์รีบเข้ามาทูลถามเหตุแผ่นดินไหว พระองค์ตรัสเหตุ 8
ประการ

1. ผู้มีฤทธิ์ดลบันดาล
2. ลมกำเริบ
3. พระโพธิสัตว์จุติจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ปฏิสนธิในพระครรภ์มารดา

4. พระโพธิสัตว์ประสูติกาล
5. พระตถาคตตรัสรู้
6. พระตถาคตแสดงปฐมเทศนา
7. พระตถาคตปลงอายุสังขาร
8. พระตถาคตเสด็จดับขันธปรินิพพาน

พระสถูป

ภายในปาวาลเจดีย์มีพระสถูปเก่าแก่ที่มุงด้วยเพิงสังกะสี สร้างครอบองค์สถูป โครงสร้างของหลังคาคล้ายกับสถูปทรงกลม ไม่มียอดแหลมฐานล่างโบกด้วยปูน เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ที่กษัตริย์ลิจีได้ รับแบ่งจากเมืองกุสินารา ซึ่งเป็น 1 ใน 8 เมือง

ปัจจุบันพระบรมสารีริกธาตุได้นำไปเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ปัตนะ

ภูฏาคารศาลา ปามหาวัน

เป็นสถานที่กำเนิดภิกษุณีครั้งแรกในโลก คือนางปชาบดีโคตมี ซึ่งเป็นพระนางของพระพุทธเจ้า ก่อนที่จะเสด็จยังเมืองกุสินารา พระองค์ประทับ ณ ภูฏาคารศาลา ทรงแสดงอัปมาทธรรมแก่ภิกษุเมืองเวสาลีว่า “สังฆารทั้งหลายมีความเสื่อมสิ้นไปเป็นธรรมดาทั้งหลายจงยังกิจของตนและผู้อื่นให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท” อีก 3 เดือนข้างหน้าพระตถาคตจักเสด็จปรินิพพาน

รุ่งเช้าเสด็จบิณฑบาต ณ เมืองเวสาลี ทรงประทับยืนหันพระวรกายดูเมืองเวสาลี พลางตรัสพระอานนท์ว่า “อานนท์ การทอดพระเนตรดูเมืองเวสาลี เป็นครั้งสุดท้ายของตถาคต” เรียกพระอาการนี้ว่า นาควาโลก หรือการดูอย่างช้าง (เหมือนเหยี่ยวหลัง)

ประทับ ณ ภัณฑุคาม ตรัสเทศนาอริยธรรม 4 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และวิมุตติ จากนั้นเสด็จไปยังหัตถิคาม อัมพคาม ชัมพูคาม และโกคนคร ตรัสมหาปเทศ 4 เครื่องวินิจฉัยพระธรรมวินัยเสด็จสู่ เมืองปาวา

พระสถูป

เป็นพระสถูปก่อด้วยอิฐทรงบาตรคว่ำ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างไว้ในบวรพระพุทธศาสนา

เสาคินคิลาจาลิก สิ่งที่มีสมบุรณ์

เสาคินคิลาจาลิก ตรงจุดนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีสมบุรณ์สูงสุดในบรรดาสิ่งหิ้งนพ

สระมธรา

สระมธราเป็นสระราชาภิเษกที่ทรงสนานพระวรกายของเจ้าลิจฉวี

เกสรียา

เกสรียา เป็นสถูปยุคแรก ๆ ของพระพุทธศาสนา โบโรพุทโธ อินโดนีเซีย ได้รับอิทธิพลศิลปะจากพระสถูปแห่งนี้ มองจากลักษณะฐานและซอกมุมของพระเจดีย์มีที่ว่างประดิษฐานพระพุทธรูปมีความเหมือนกัน สถูปเกสรียา เป็นสถานที่บรรจุบาตรของพระพุทธองค์ และพระพุทธเจ้ายังได้ทรงแสดงกาลามะสูตรให้กับชาวเกสปุตตคามฟัง

ปัจจุบันเกสรียาเป็นเนินดินปกคลุมมาก กำลังได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์ เป็นพระสถูปใหญ่โต แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ ตลอดจนผู้ที่มี

ทุนทรัพย์ในการก่อสร้าง

หลักอปริหานิยธรรม ๗ ประการ

หลักอปริหานิยธรรม แปลว่า ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม พระพุทธเจ้ายังเคยไว้ว่า “ ถ้ากษัตริย์ลิจจวีและประชาชนยึดมั่นในหลักธรรมเหล่านี้ ก็จะไม่มีความเสื่อม จะมีแต่ความเจริญอย่างเดียว” คือ

1. หมั่นประชุมเนื่องนิตย์
2. พร้อมเพียงกันประชุมและเลิกประชุม
3. ไม่บัญญัติสิ่งใหม่
4. เคารพผู้ใหญ่
5. ไม่ประพฤติดมหมกม昧
6. เคารพปฐมนิยสถาน
7. ให้การคุ้มครองสมณะพราหมณ์

ตอนหลังกษัตริย์ลิจจวีไม่ได้ปฏิบัติตาม แตกความสามัคคีกัน ไม่มาประชุม ไม่ให้ความเคารพกัน จนในที่สุดตกเป็นเมืองขึ้นของพระเจ้าอชาตศัตรู แห่งแคว้นมคธ

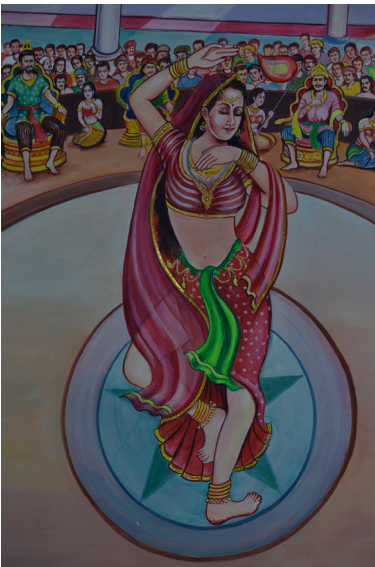
กำเนิดภิกษุณีรูปแรก

พระนางปชาบดี โคตมี คือ ภิกษุณีรูปแรกในพระพุทธศาสนา ได้รับการอุปสมบท ณ เมืองไพสาลี

ครุธรรม 8 ประการ

1. แม่ภิกษุณีบวช 100 ปี ต้องไหว้ภิกษุบวชใหม่ในวันนั้น
2. ไม่อยู่ในอารามที่ไม่มีภิกษุ
3. รับธรรม 2 ประการ คือ ถามอุโบสถ และฟังคำสั่งสอนจากภิกษุ

4. ปวารณาในสงฆ์ 2 ฝ่าย
 5. ประพติมานัตในสงฆ์ 2 ฝ่าย
 6. อุปสมบทในสงฆ์ 2 ฝ่าย
 7. ไม่พึงบริภาษภิกษุ
 8. ไม่พึงสั่งสอนภิกษุ
- ภิกษุณีต้องรักษาศีล 311 ข้อ



นางอัมพปาลี

นางอัมพปาลี นางเป็นโสเภณีคนแรก
ที่ได้บริจาคสวนมะม่วงของตน เพื่อสร้าง
เป็นสังฆารามถวายพระพุทธองค์ วัดจึงได้
ชื่อว่า อัมพปาลีวัน

พระสูตรและชาดก

พระพุทธเจ้าได้ตรัสพระสูตรอาทิ
เช่น มหาสิทธสูตร, ขาลิยสูตร, มหาสิหนาทสูตร
จุฬาลงกสูตร, มหาสังกาสกสูตร, เติวิสูตร,
สุนักขัตตสูตร, รัตนสูตร และชาดกอาทิ

เช่น เติโลทชาดก, ลีลาวชาดก ฯลฯ



กุสินารา คือ สถานที่ที่ปรินิพพาน ถ้านับตามลำดับเป็นสังเวชนียสถานแห่งที่ 4 แคว้นมัลละ มีเมือง 2 แห่งคือ กุสินารา และ เมืองปาวา

มีรูปแบบการปกครองคือแบบสาธารณรัฐ เจ้ามัลละร่วมกันปกครอง หลังพุทธปรินิพพาน 150 - 200 ปี ได้ตกเป็นเมืองของแคว้นมคธ

เหตุที่มาปรินิพพานเมืองกุสินารา

1. เพื่อแสดงสุทธานสูตร
2. เพื่อโปรดสาวกองค์สุดท้ายคือ สุภทัชเพริพาชก
3. เพื่อมิให้เกิดภัยสงครามจากการแย่งพระบรมสารีริกธาตุ

ตรัสอดีตเมืองกุสินารา

เนื่องจากกุสินาราเป็นเมืองเล็ก

พระอานนทจึงกราบทูลให้เสด็จ

ปรีนิพพานที่เมืองใหญ่กว่า

พระองค์ตรัสว่า อดีตเมืองนี้ชื่อว่า กุสาวดี ยาว 12 โยชน์ กว้าง 7 โยชน์ กษัตริย์พระนามว่า พระมหาสุทนต์ ผู้มีรัตนะ 7 ประการ ทรงปกครองโดยธรรม กักกองไปด้วยเสียง 10 ประการ เสียงช้าง ม้า รถ เกร (กลอง) ตะโพน พิณ ขั้บร้อง กังสดาล สังข์ และเสียงคน เรียกกันทานอาหาร

พระเจ้าอโศกมหาราชเคยเสด็จธรรมยาตรา ได้พระราชทานทรัพย์ และพระสถูป ณ สถานที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน และปักเสาคิน 3 ต้น

สวนสาละโนทยาน

สวนสาละโนทยานคืออุทยานของเจ้ามัลละ ตามที่เต็มไปด้วยต้นสาละ ปัจจุบันมีการปฏิภูมิทัศน์ มีสนามหญ้า ยังมีต้นสาละภายในบริเวณ เป็นต้นสาละแบบอินเดีย สวนสาละในบ้านเรา (เมืองไทย) เป็นสาละพันธุ์ศรีลังกา วัดพม่าจะสร้างติดกับสวนสาละโนทยาน

มหาปรินิพพานสถูป

ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานระหว่างสาละ 2 ต้น พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างครอบสถานที่ปรินิพพานจริงเรียกว่า มหาปรินิพพานสถูป

พระสถูปมีความสูง ๖.๑๐ เมตรเหนือระดับพื้นดิน ด้านบนของพระสถูปเป็นฉัตร ๓ ชั้น

มหาปรินิพพานวิหาร

มหาปรินิพพานวิหารเป็นสถานที่สร้างครอบพุทธปฏิมาปาง

ปรีนิพพาน สถาปัตยกรรมของตัวอาคาร จำลองระเบียงหน้าถ้ำอชันดา

ใกล้กับพระสถูปเป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปพระพุทธรูปเจ้าเป็นเวลา 7 วันก่อนอัญเชิญไปถวายพระเพลิง

พระพุทธรูปมหาปรีนิพพาน

พระพุทธรูปมหาปรีนิพพาน เป็นพระพุทธรูปปฏิมาปางปรีนิพพานสร้างจากหินทรายก้อนแดงเดียว ยาว 23 ฟุต กว้าง 5 ฟุต 6 นิ้ว องค์พระ ยาว 10 ฟุต สูง 2 ฟุต 1 นิ้ว เป็นช่างมาจากเมืองมฤรา ชื่อนายธินา

พ.ศ. 2418 - 2404 A.C.I. คาร์เลย์ พบพระพุทธรูปปฏิมาแตกหัก 6 ท่อน อยู่ภายในห้องสถูปปรีนิพพาน

มกุฏพันธเจดีย์

มกุฏพันธเจดีย์ สถานที่ถวายพระเพลิงพระพุทธรูปพระพุทธรูปเจ้าสิ้น ๖ วัน แล้ววันที่ ๗ ได้ทำการเคลื่อนย้ายไป ณ มกุฏพันธเจดีย์เพื่อการการถวายพระเพลิง ในอดีตเป็นสถานที่แต่งตั้งหรือสวมมงกุฎให้เหล่ามัลลกะษัตริย์ตามธรรมเนียม ปฏิบัติ

ปัจจุบันองค์พระสถูปมีลักษณะคล้ายบาตรคว่ำ ก่อด้วยอิฐและมีสนามหญ้าสวนหย่อมรายรอบพระสถูป

หลักธรรมที่ทรงแสดง:

โปรดนายจุนทะ

เมื่อเสด็จถึงปาวานคร ประทับ ณ อัมพวัน สวนมะม่วงของนายจุนทกัมมารบุตร เข้าไปเฝ้าได้ฟังธรรมและเกิดความเลื่อมใส กราบทูลนิมนต์เพื่อรับอาหารบิณฑบาตในวันรุ่งขึ้น

พอเช้ารุ่งขึ้นได้เสด็จไปยังบ้านนายจนทะ ได้ตรัสกับนายจนทะว่า “จงถวายสุกรมัทวะแต่ตฤคาคผู้เดียว และถวายอาหารอย่างอื่นอันประณีต แต่พระภิกษุสงฆ์ ที่เหลือให้ขุดหลุมฝังเสีย นอกจากตฤคาคไม่มีใครสามารถทำให้ย่อยได้”

ทรงพระประชวร

หลังจากฉันสุกรมัทวะแล้ว ก็ทรงพระประชวรพระโรค “โลหิตปักษันธิกาพาร” จากนั้นเสด็จสู่เมืองกุสินารา

พระพุทธองค์ ตรัสให้นำน้ำมาดื่ม พระอานนทกราบทูลทัดทานได้สดับกระสรวบครั้งที่ 3 จึงนำบาตรไป น้ำที่ขุนเพราจะถวาย 500 เล่มเป็นอศฺจรรยน้ำกลับไค

พระองค์นุ่งห่มผ้าสังคิรวรณที่ปุกกุสะ บุตรแห่งมัลลกษัตริย์น้อม ถวายปรากฏว่าผิวพรรณงามยิ่งนัก ผิวกายของพระตฤคาคจะผุดผ่อง 2 ประการคือ ราตรีจะได้ตรัสรู้ และราตรีจะได้ปรินิพพาน

ผลอาหารบิณฑบาต 2 คราว

อาหารบิณฑบาตมีผล 2 คราวเท่ากันคือ

1. บิณฑบาตที่พระตฤคาคเจ้าเสวยแล้วตรัสรู้ (สุชาดา, มธุปายาส)
2. บิณฑบาตที่พระตฤคาคเจ้าเสวยแล้วปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสส (จนทะ, สุกรมัทวะ)

พอถึงกาลวโนทยาน หันพระเศียรไปทางทิศอุดรระหว่างต้นไม้สาละ คู่ทรงสำเร็จสีหไสยาสน์ มีพระสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ เป็นการบรรทมครั้งสุดท้ายเรียกว่า อนุฐานไสยาสน์

ตรัสสรรเสริญปฏิบัติบูชา

ดอกมณฑารพได้ตกลงมาเพื่อบูชาพระตถาคต ตรัสพระอานนท์ ว่าการบูชาด้วยอามิส ไม่ได้ชื่อว่าบูชาตถาคตอย่างแท้จริง ผู้ใดก็ตามเป็นผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้นั้นชื่อว่า เคารพสักการะตถาคตด้วยการบูชาอย่างยิ่ง

สังเขปนิยสถาน 4 ตำบล

สังเขปนิยสถาน 4 ตำบล คือ

1. สถานที่ตถาคตประสูติ
2. สถานที่ตถาคตตรัสรู้
3. สถานที่ตถาคตแสดงปฐมเทศนา
4. สถานที่ตถาคตปรินิพพาน

สถานที่ทั้ง 4 ตำบลนี้แล ควรที่พุทธบริษัท คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ผู้มีความเชื่อความเลื่อมใสในพระตถาคตเจ้า จะดูจะเห็น และควรจะทำให้เกิดความสังเวททั่วกัน “อานนท์ ชนทั้งหลายเหล่าใดเหล่าหนึ่งได้เที่ยวไปยังเจติย์ สังเขปนิยสถานเหล่านี้ด้วยความเลื่อมใส ชนเหล่านั้น ครั้นทำกาลกิริยาลงจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์”

การปฏิบัติต่อสตรี

ภิกษุสงฆ์พึงปฏิบัติต่อสตรีทั้งหลายดังนี้คือ

1. ไม่เห็นเป็นการดี
2. ถ้าเห็นไม่ควรเจรจา
3. ถ้าเจรจาต้องมีสติ

การปฏิบัติต่อพุทธสรีระ

การปฏิบัติในพระสรีระโดยวิธีเป็นแบบเดียวกันกับวิธีปฏิบัติของพระเจ้าจักรพรรดิราช พันพระสรีระด้วยผ้าขาวซับด้วยสำลีห่อด้วยผ้าขาว 500 ชั้น อัญเชิญลงในหีบทองอันเต็มด้วยน้ำมันหอมปิดฝา ประดิษฐานบนจิตกาธาน นำพระอัฐิธาตุบรรจุในพระสถูปเพื่อให้มหาชนได้สักการบูชา

อุปารหบุคคล 4 จำพวก

อุปารหบุคคล คือ บุคคลผู้ควรแก่การประดิษฐานในสถูป

1. พระพุทธเจ้า
2. พระปัจเจกพุทธเจ้า
3. พระอรหันตสาวก
4. พระเจ้าจักรพรรดิราช

สรรเสริญพระอานนท์

ตรัสสรรเสริญพระอานนท์ว่าเป็นยอดพุทธอุปัฏฐาก เป็นบัณฑิตประกอบบารมีด้วยปัญญา รู้จักกาลอันสมควร

โปรดสาวกองค์สุดท้าย

สุภทัตปริพาชกต้องการจะเข้าเฝ้าพระบรมศาสดา แต่พระอานนท์ทัดทานไว้ พระองค์จึงตรัสสั่งให้เข้าเฝ้าแสดงธรรมโปรดสุภทัตให้เกิดความเลื่อมใสขอบวช หลีกออกจากหมู่คณะบำเพ็ญสำเร็จเป็นพระอรหันต์ เป็นสาวกองค์สุดท้าย

ปัจฉิมโอวาท

ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เราขอเตือนท่านทั้งหลาย สังฆารทั้งหลาย มีความเสื่อม ความสิ้นไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงบำเพ็ญไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ให้บริบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด

นิพพาน

ทรงทำปรินิพพานบริกรรมด้วยอนุปปพวิหารสมาบัติทั้ง 9 ประการ โดยอนุโลมเป็นลำดับ และปฏิโลมเป็นลำดับ ออกจากจตุตถฌาน ยังไม่ทันเข้าสู่อากาศานัญญาตนฌาน ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ ยาม สูดท้ายแห่งราตรี วันอาศารขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ก่อนพุทธศก 1 ปี ก็บังเกิดแผ่นดินไหว

สุภททวทฒบรพชิตจ้วงจาบพระธรรมวินัย

พระมหากัสสปะพร้อมภิกษุ 500 องค์ พบอาชีวกบอกว่า พระสมณโคดมปรินิพพานได้ 7 วันแล้ว ภิกษุที่เป็นปุถุชนก็ร้องให้ พระอรหันตชีนาสพยังธรรมสังเวชให้เกิดขึ้นสุภททะได้กล่าวว่า “อย่าได้เศร้าโศกเสียใจไปเลย เราทั้งหลายพ้นแล้วจากพระมหาสมณะ ด้วยว่าพระองค์ทรงสั่งสอนสิ่งนี้ควร สิ่งนี้ไม่ควรเราทั้งหลายจำเป็นต้องทำตามจึงลำบากนัก บัดนี้ เราจะทำสิ่งใดหรือไม่ทำสิ่งใดก็ตามก็ได้ตามความพอใจโดยมิต้องเกรงผู้ใด” พระมหากัสสปะได้ฟังเกิดความสังเวชสลดใจ ครั้นจะยกขึ้นเป็นอธิกรณ์ เห็นว่ายังไม่สมควร

ส่วนที่ไม่ไหม้

ส่วนที่เพลิงมิได้เผาไหม้ มีดังนี้

1. ผ้าห่อหุ้มพระพุทธรูกระชั้นใน 1 ผืน

2. ผ้าห่มภายนอก ผ้าห่อหุ้มพระพุทธรูพระ 1 ผืน
3. พระเชี้ยวแก้วทั้ง 4
4. พระรากขวัญ ทั้ง 2
5. พระอุณหิต 1

แจกพระบรมสารีริกธาตุ

1. พระเจ้าอชาตศัตรู เมืองราชคฤห์ มคธ
2. กษัตริย์ลิจจวี เมืองเวสาลี วัชชี
3. ศากยกษัตริย์ เมืองกบิลพัสดุ์ สักกชนบท
4. ฤๅษีกษัตริย์ เมืองอัลลกะปนคร
5. โกถียกษัตริย์ เมืองรามคาม สักกชนบท
6. มัลลกษัตริย์ เมืองปาวา มัลละ
7. มหาพราหมณ์ เมืองเวฐฐีปก

สุนทรพจน์ของโทณพราหมณ์

ห้ามการวิวาทให้สงบลงได้ด้วยธรรม โทณพราหมณ์ได้กล่าวว่า “พระองค์
สรรเสริญขันติความอดทนอดกลั้นต่อทุกข์และกำลังแห่งกิเลสถือเอาพระบรม
สารีริกธาตุ เป็นเหตุแห่งสงครามคงจะไม่ได้ไม่งามเลย ขอบรรดาเจ้าเมืองทั้ง
หลาย จงพร้อมใจกันแบ่งพระบรมสารีริกธาตุเสมอกันทุก ๆ พระนครเถิด”

เจดีย์ 4 ประเภท

ธาตุเจดีย์ คือพระบรมสารีริกธาตุ

1. ธัมมเจดีย์ คือพระธรรมคำสั่งสอนที่จารึกลงวัตถุ เช่น พระไตรปิฎก
หนังสือ

2. บริโภคเจดีย์ คือเครื่องใช้สอยเช่นบริวาร บาตร จีวร และสังเวชนียสถาน

3. อุทเทสิกเจดีย์ คือรูปแทนพระพุทธเจ้า เช่นพระพุทธรูป

พระสูตร

พระสูตรสำคัญอาทิเช่น มหาปรินิพพานสูตร, มหาสุทฺธสนะสูตร, กุสินาราสูตร

วัดนานาชาติ

วัดนานาชาติอาทิเช่น ไทย พม่า ญี่ปุ่น จีน ศรีลังกา อินเดีย เกาหลี ธิเบต เป็นต้น



ลุมพินีคือสถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้า เป็นสังเวชนียสถาน 1 ใน 4 ปัจจุบันตั้งอยู่ในประเทศเนปาล ตำบลรุมมินเดจังหวัดไพรวาหรือลิตทาตนคร ครั้งพุทธกาลตั้งอยู่ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์และเทวทหะ

พ.ศ. 942 สมณะฟาเหียน ได้จาริกมาชมพุมุทวิป บันทึกไว้ ณ ลุมพินี มีบ่อน้ำใสสะอาด มีสังฆารามเจดีย์และเสาดินตั้งตระหง่านอยู่ พระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติเรียบร้อย

ก่อนที่จะอุบัติในโลก พระโพธิสัตว์จะต้องพิจารณาถึงสิ่งสำคัญ 5 ประการ เรียกว่า **ปัญจมหาวិโลกนะ**

1. กาลเวลา คือ ไม่มากหรือน้อยเกินไป เป็นยุคที่มนุษย์มีอายุร้อยปี (เห็นพระไตรลักษณ์)

2. ทวีป คือ เลือกชมพูทวีป
 3. ประเทศ คือ มัชฌิมประเทศ
 4. ตระกูล คือ ตระกูลที่คนยกย่องเช่น ตระกูลกษัตริย์
 5. พระมารดา เป็นผู้ที่สั่งสมบุญบาปมาดี คือพระนางสิริมหามายา
- บางตอนของพุทธประวัติได้กล่าวไว้ว่า :**

สุบินนิมิต

ก่อนพุทธศักราช 80 ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 พระโพธิสัตว์ได้จุติจากสวรรค์ชั้นดุสิตมาปฏิสนธิในพระครรภ์ของพระนางสิริมายา สุบินนิมิตว่า ท้าวมหาราชยกพระนางพร้อมพระแท่นบรรทมสู่ป่าหิมพานต์ เทพดาเชิญทรงน้ำในสระอนินดาต ฉลองด้วยอาภรณ์อันเป็นทิพย์ มีช้างเผือกถือดอกบัวเวียนประทักษิณพระนาง 3 รอบ เข้าสู่พระครรภ์ของพระนางทันใดนั้นได้เกิดแผ่นดินไหว

โหราจารย์ได้ทำนายสุบินนิมิต โอรสที่จะมาเกิดเป็นผู้มีบุญญาธิการ

เสด็จสวนลุมพินี

พระนางสิริมหามายาทรงพระครรภ์ครบ 10 เดือน จึงเสด็จไปยังกรุงเทวทหะ พอถึงสวนลุมพินีวันตั้งอยู่ระหว่างกบิลพัสดุ์และ เทวทหะ พอใกล้จะประสูติพระกุมาร เจ้าพนักงานได้นำผ้าซิ่นกันเป็นม่านทรงประทับยืน มือหนึ่งยกไม้สาละแล้วให้ประสูติพระกุมาร วันศุกร์ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ปีจอ ใต้ต้นสาละ

ปาฏิหาริย์แห่งพระโพธิสัตว์เจ้า

ในการประสูติของพระโพธิสัตว์เจ้ามีปาฏิหาริย์ดังนี้คือ

1. ขณะประสูติพระมารดาทรงประทับยืน
2. มีเทวดามาคอยรองรับ

3. บริสุทธิ์ไม่แปดเปื้อนด้วยมลทิน
4. มีธารน้ำเย็น-ร้อนมาสงสนานพระวรกาย
5. ประสูติเดินได้ 7 ก้าว (มีดอกบัวผุดขึ้นรองรับ)
6. เปล่งอาภิสวาทว่า “เราเป็นผู้เลิศเป็นผู้เจริญที่สุด เป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก การเกิดของเราครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย บัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีกแล้ว”
7. เกิดแผ่นดินไหว

สระโบกขรณี

สระโบกขรณีคือสระน้ำที่พระนางสิริมหามายาสงสนานพระวรกาย ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากจุดประสูติการ 2500 ปีเป็นอย่างไร ปัจจุบันยังคงเป็นอย่างนั้น ปัจจุบันได้รับการตกแต่งปรับปรุงเป็นอย่างดี บ่อใสสะอาดมาก

เสาศิลาจารึกพระเจ้าอโศกมหาราช

หลังจากพุทธปรินิพพานได้ 200 ปีเศษ พระเจ้าอโศกมหาราชหันมานับถือพระพุทธศาสนา พระองค์ ก็มีพระราชบัญชารับสั่งให้สร้างเสาศิลาจารึกทั่วชมพูทวีป ให้บันทึกราชโองการ หลักธรรมคำสั่งสอน เพื่อนำประดิษฐาน ณ สถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

พระเจ้าอโศกมหาราชเสด็จธรรมยาตรา ณ ลุมพินี โดยได้รับความเมตตาจากพระโมคคัลลีนุตรติสสเถระ เป็นผู้ชี้บ่งบอกตำแหน่งให้ปักเสาศิลาลงไป เพื่อเป็นเครื่องหมายที่แน่นอน และโปรดให้มีข้อความบนเสาศิลาเป็นอักษรพราหมี ไว้ว่า

“พระเจ้าอยู่หัวปิยทัสสี ผู้เป็นที่รักแห่งทวยเทพ เมื่ออภิเษกได้ 20 พรรษา ได้เสด็จมาและทรงกระทำการบูชาเพราะว่าพระพุทธศากยมุนีได้

ประสูติ ณ ที่นี้ ได้โปรดให้สร้างรั้วศิลา และโปรดให้ประดิษฐานเสาศิลาจารึกขึ้นไว้

แสดงให้เห็นว่า ณ แห่งนี้เป็นสถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้า

พ.ศ. 2373 Mr. เจมส์ ปรินเซป นักโบราณคดี เป็นผู้แกะตัวอักษรสำเร็จใช้เวลาอยู่ 7 ปี

พ.ศ. 1280 พระถังซำจั๋ง ได้มายังสวนลุมพินี ในบันทึกบอกไว้ว่าบนเสาศระเจ้าอโศกเป็นรูปวิคิตะ คือเป็นม้าและฐานเป็นดอกบัว

มายาเทวีวิหาร

มายาเทวีวิหาร เป็นชื่อของวิหาร ปัจจุบันได้สร้างครอบซากอิฐโบราณสถานภายในวิหารได้ค้นซากโบราณที่สำคัญ

ซากอิฐโบราณ

ซากอิฐโบราณ มีเป็นจำนวนมากกองใหญ่อยู่ภายในวิหาร เชื่อกันว่าน่าจะ เป็นซากอิฐในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราชมาสร้างไว้

รูปแกะสลักหินพระมารดา

รูปแกะสลักหินพระมารดา เป็นรูปพระพุทธรูปมารดากำลังให้ประสูติการพระโอรสแต่น่าเสียดายถูกคนต่างศาสนาทำลายเหลือเพียงแค่เศียรเท่านั้นต้องบอกได้ว่า ภาพสลักชิ้นนี้ น่าจะเป็นหลักฐานทางศิลปกรรมที่เก่าแก่ที่สุดเป็นภาพที่งดงามมาก และทรงคุณค่าทางจิตวิญญาณจริง ๆ

รอยพระบาทกุมาร

แต่หลักฐานที่ค้นพบล่าสุด ที่ทำให้ทางโบราณคดีสรุปได้ว่า ที่แห่งนี้

เป็นที่ประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ นั่นก็คือ การค้นพบรอยพระพุทธรูป
รูปรอยเท้าคู่ ขนาดเท่ากับรอยเท้าทารก แต่มีใช้รอยพระบาทจริง
ที่ประทับบนพื้น สันนิษฐานกันว่า น่าจะเป็นรอยพระพุทธรูปที่พระเจ้าอโศก
ทรงสร้างขึ้น เมื่อครั้งเสด็จยังสวนลุมพินี เพื่อมาปักเสาคิน

ธงภาวนาหรือธมณต์ตรา

ชาวเนปาลและธิเบตจะพิมพ์คาถาลงบนผืนธง เพื่อบูชาสถานที่ประสูติ
จะนำติดปีกกรายรอบต้นโพธิ์ และภายในสวนลุมพินี มีความเชื่อว่าลมจากเทือก
หิมาลัยไปจะพัดเอาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าฯกระจายไปทั่ว

วัดพุทธนานาชาติ

วัดพุทธนานาชาติ มีทั้งเถรวาท และมหายาน

สาวัดถึ แคว้นโกศล



เมืองสาวัดถึ แคว้นโกศล เป็นสถานที่พระพุทธเจ้าจำพรรษานานที่สุด คือ 25 พรรษา จำพรรษาวัดพระเชตวัน 19 พรรษา และวัดบุพพาราม 6 พรรษา

ในครั้งพุทธกาลกษัตริย์ที่ปกครองคือพระเจ้าปเสนทิโกศล ต่อมาถูก พระราชโอรสคือวิฑูทกะ ปฏิวัติยึดอำนาจปราบดาภิเษกตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ มีประชากรประมาณ 7 โกฏิ

เป็นเมืองที่พระพุทธองค์เสด็จตอนปลายพรรษาที่ 2 กล่าวถึงพระสูตร มากที่สุด

คำว่า โกศล พระพุทธโฆษาจารย์ ได้กล่าวไว้ว่า ก็คือ กุศล ที่แปลว่า สุขสมบุญ หรือสบายดี มีเรื่องอยู่ว่า เจ้ามหาปนาทไม่ยืม พระราชบิดา ป่าว

ประกาศ ใครทำให้ยืมได้ จะมีรางวัลให้ เขาจึงสรรเสริญต่อผู้ที่ทำให้ยืมด้วยการ
ทักทายว่าสบายดีหรือ ท่านตอบว่า กุศล กลายเป็นเมืองโกศล

ส่วนสาววัดถี้ อาจจะมาจากชื่อของฤๅษี สาววัดถะ หรือ มาจากคำว่า
สัพพะ กับ ถัดถะ แปลว่า บรรดาสิ่งของทั้งปวงที่พึงปรารถนามีอยู่พร้อมแล้วที่
นี้

วัดพระเชตะวัน (Chetawan Vihar)

วัดพระเชตะวัน เป็นวัดที่อนาถปิณฑิกเศรษฐีสร้างถวาย ชื่อวัดเป็นของ
เจ้าเขต ปัจจุบันมีเนื้อที่ 80 ไร่ 32 เอเคอร์

พ.ศ. 1390 สมัยพระเจ้ามเหสีได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์

พ.ศ. 1560 มะหะหมัด ดัชนี นำกองทัพอิสลาม มาทำลายบริเวณ

พระเชตะวัน

สถานที่ภายในวัดพระเชตะวัน

พระคันธกุฎีฤดูฝน

พระคันธกุฎีฤดูหนาว

พระคันธกุฎีฤดูร้อน

อาสน์ทपोธิ

กุฏิหมู่ภิกษุโกสัมพี

กุฏิพระอุบาลี

โรงวินิจจัยอธิกรณ์

จุดกำเนิดพระอรหันต์ 8 แปดทิศ

กุฏิกุมารกัสสปะ

กุฏิพระสีวลี

กุฏิพระโมคคัลลานะ

กุฏิพระองค์ลีมาล
 กุฏิพระสารีบุตร
 กุฏิพระราหุล
 ถนนพุทธชยันตี
 โรงพยาบาล
 พระพลับพลาพระที่นั่ง
 ธรรมสภา
 พระอุโบสถ

วัดบุพพาราม

วัดบุพพาราม เป็นวัดที่นางวิสาขาสร้างถวาย

วัดราชมงคล

วัดราชมงคล เป็นวัดที่พระเจ้าปเสนทิโกศลสร้างถวายเพื่อเป็นที่อยู่
 ของพระภิกษุณี

เนินดินยมกสถูป

เนินดินยมกสถูป คงเป็นเนินดินที่พระเจ้าอโศกมหาราชมาสร้างไว้
 กาลเวลาผ่านไป มีหญ้าขึ้นปกคลุมเป็นเนินดินขนาดใหญ่

ในอดีต ณ สถานที่แห่งนี้เป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าทรงปาฏิหาริย์ เพื่อ
 ปราบเดียรถีย์ (นอกศาสนา)

ยมกปาฏิหาริย์ คือการแสดงปาฏิหาริย์เป็นคู่ ๆ มีไฟ มีน้ำ เป็นต้น หลังจากนั้นเสด็จขึ้นบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพุทธมารดาเป็นเวลา 3 เดือน

บ้านอนาถบิณฑิกเศรษฐี

บ้านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ปัจจุบันเหลือเพียงแต่ซากอิฐที่ก่อไว้ และภายในบ้านยังมีคลังเก็บมหาสมบัตินี้ด้วย เป็นเศรษฐีผู้ใจบุญค้ำจุน พระศาสนา มาโดยตลอด

บ้านองคูลีมาล

บ้านองคูลีมาล คือจอมโจรผู้กลับใจ มาเป็นบวชจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ปัจจุบันสภาพบ้านก่อด้วยอิฐ ด้านล่างสุดมีอุโมงค์ทะลุอีกฝั่งได้ด้วย

พระสูตร

มีมงคลสูตร เป็นต้น

วัดนานาชาติ

มีวัดไทย วัดศรีลังกา วัดเกาหลี ฯลฯ เป็นต้น

เมืองพาราณสี แคว้นกาสิ



ถ้าจะกล่าวถึง พาราณสี เป็นชื่อที่คุ้นสำหรับคนไทย สมัยครั้งพุทธกาล พาราณสีเป็นเมืองหลวงของแคว้นกาสิ เป็นเมืองขึ้นของพระเจ้าปเสนทิโกศล แคว้นโกศล

เมืองพาราณสีจะขึ้นชื่อลือชาในเรื่องผ้า คือผ้ากาสิ เป็นผ้ามีคุณภาพ ประณีตงดงาม เป็นเมืองที่ค้าขายกับแคว้นต่าง ๆ

พาราณสีเป็นเมืองเก่าแก่อายุหลายพันปี ช่วงที่กษัตริย์มุสลิมมา ปกครองพยายามเปลี่ยนชื่อพาราณสีเป็นอย่างอื่น พออำนาจลดลง คำว่า พาราณสีก็ถูกมาใช้อีกครั้ง อังกฤษมาปกครองอินเดียพาราณสีถูกเรียกว่า บันนาร์ส, บันนาระ

ปัจจุบันคนอินเดียเรียกพาราณสีว่า วารานสี และพาราณสีถือได้เป็นแม่ของอินเดียเป็นบ่อเกิดของอินเดีย

ถ้าอยากดูวิถีชีวิตของฮินดู ประเพณีวัฒนธรรม ก็ต้องมาดูที่เมืองพาราณสีแห่งนี้ เพราะว่าที่แห่งนี้ยังความเป็นฮินดูไว้มาก มีท่าน้ำที่สำคัญหลายจุด มีพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ริมท่ามีการเผาศพถือปฏิบัติกันมา หลายพันปีมาแล้ว มีท่าน้ำสำหรับลงอาบเพื่อชำระบาป

เมืองพาราณสีเป็นเมืองที่พระพุทธเจ้าเคยเสวยพระชาติเป็นโพธิสัตว์พระเจ้า 500 ชาติ (547) เกิดขึ้นที่เมืองพาราณสี 427 พระชาติ

เคยเกิดมนุษย์เช่นเป็น พระราชา อำมาตย์ ฤๅษี และเคยเกิดเป็นนก ช้าง ม้า ราชสีห์ ฯลฯ เป็นต้น

ในทศชาติชาดกเกิดขึ้นที่เมืองพาราณสี 2 เรื่องคือ เตมีย์ และสุวรรณสาม

ม. ในพาราณสี

ม. เมือง

ม. แม่น้ำ

ม. ไหม

ม. หมา

ม. มรณะ

ม. มหาวิทยาลัย

ม. มฤคทายวัน

ม. มะขามป้อม

ม. เมือง คือเมืองพาราณสีเป็นเมืองศักดิ์ของชาวฮินดูเป็นเก่าแก่ที่สุด

ในอินเดีย ไม่มีใครสามารถค้นหาดันกำเนิดว่าเกิดขึ้นเมื่อใด

พาราณสีเป็นชื่อของแม่น้ำคือแม่น้ำวรุณะ กับ อสี เมื่อรวมกันแล้วจึงเรียกว่า พาราณสี

พาราณสีเป็นชื่อศิระะวานร มาจากคำว่า วานร กับ สีสะ รวมกันแล้วเรียกว่า วานรสีสะ, วานรสี ดังที่กล่าวไว้ในกปิลชาดก ถึงชาวสิงดำได้แสดงคุณเครื่องของคุณธรรมความเป็นผู้นำ เมื่อสิ้นชีวิตลง เจ้าเมืองได้นำส่วนของศิระะบรรจุ ณ ไกล่ทางสามแพร่ง

ม. แม่น้ำ คือแม่คงคา แต่คนอินเดียเรียกว่าแม่น้ำกังกาเป็นแม่น้ำมาจากสรวงสวรรค์ที่ผ่านทางมวยผมของพระศิวะ ตามคำของคงคาเทพิดา ซึ่งเป็นลูกสาวของหิมวัตราชา เพราะกระแสน้ำแรงมากโลกไม่สามารถรองรับได้

คัมภีร์ปุราณะ ได้กล่าวว่า พระเจ้าสาคร มีพระมเหสีเอกมีพระโอรสเป็นน้ำเต้าทองถึงหกหมื่น มินิสัยเกรพาลไปทั่ว พระเจ้าสาครทำพิธีอัศวเมธ (บูชาม้า) บางครั้งมาได้สูญหาย จึงให้พระโอรสหกหมื่นออกติดตาม ปรากฏว่าโอรสระรานผู้คนจนสร้างความเดือดร้อน

วันหนึ่งได้เจอหลุมเข้าไปพบฤๅษีบิล ซึ่งมีม้าอุปการอยู่ข้างๆ ได้กล่าวหาจามิน ทานฤๅษีลืมตาเปลวไฟจากนัยตาได้เผาเป็นถ้ำถ่าน ฤๅษีบอกว่า ถ้าอยากให้อโอรสได้ขึ้นสวรรค์ ต้องเอาน้ำคงคาจากสวรรค์มาชำระล้างถ้ำถ่านบาปจึงหมดหายไป

ท่าที่สำคัญได้แก่ ท่าอสี ท่าทศเมธ ท่ามณิรณณิการ์ ฯลฯ

จริงๆ แล้วแม่น้ำคงคามีจุดกำเนิดมาจากเทือกเขาหิมาลัย มีความยาวประมาณ 2500 กิโลเมตรไหลไปจนถึงปากอ่าวเบงกอล

ม. โหม คือโหมที่ทำผ้า คือผ้ากาสี เป็นผ้ามีชื่อเสียง วิธีการทำก็คือ จะ

เริ่มตั้งแต่การปลูกการเลี้ยง การทอจนสำเร็จรูปเป็นผ้าทั้งดงาม

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา สัทธัตถะราชกุมารใช้สอยผ้าอย่างดี
ที่มาจากเมืองพาราณสีคือ ผ้ากาสี

ม. หมาก ในที่นี้ก็คือหมากที่ไว้สำหรับเคี้ยวกิน ก็จะมีขายตามราย
ทาง มีทั้งที่เป็นแบบสดมีคนคอยผสมให้ และที่เป็นแบบสำเร็จรูปชนิดแห้งเป็น
เม็ดเล็กๆ เอาเคี้ยวกินรสชาติไม่เป็นต่างกัน ลักษณะคล้ายกับของแฮมพูบ้าน
เรา เป็นการพัฒนาในรูปแบบเพจเจจ

ม. มรณะ คือท่าเผาศพ ท่ามณิกรณณิกัรคนที่ตายในเมืองพาราณสี
จะต้องนำศพมา ณ บริเวณนี้ มีการเผาทุกวัน ในแต่ละวันจะมีศพถูกเผาเป็น
จำนวนมาก เป็นท่าที่ศักดิ์สิทธิ์ใครได้มาอาบน้ำเชื่อกันว่าวิญญาณจะได้ขึ้น
สวรรค์

ในคัมภีร์ปุราณะ ท่านนี้เป็นท่าที่พระศิวะได้ทำตุ่มหนุตกลงในแม่น้ำ จึง
เป็นที่มาของชื่อ มณิกรณณิกัร

ท่ามณิกรณณิกัร ได้ชื่อว่า ไฟไม่เคยดับสืพันปีมาแล้ว

บางครั้งเราอาจจะเห็นศพลอยมาบ้าง ก็ไม่ต้องแปลกใจเพราะว่าที่นี่
ศพ & ประเภทจะไม่มีการเผาคือ

1. ศพเด็ก เพราะว่าเป็นเด็กบริสุทธิ์
2. ศพคนถูกงูกัด เพราะว่าเป็นพระศิวะก็มีงูเป็นสังวาลย์
3. ศพฟ้าผ่า เพราะว่าเป็นอาวุธของพระศิวะ
4. ศพหญิงตายทั้งกลม เพราะว่าเป็นเด็กในท้องบริสุทธิ์
5. ศพนักบวช เพราะว่าเป็นนักบวชถือพรตมีศีลบริสุทธิ์

ม. มหาวิทยาลัย ในเมืองพาราณสีมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งอาทิ เช่น มหาวิทยาลัยสันสกฤต มหาวิทยาลัยพาราณสี เปิดหลายสาขาวิชา มีทั้งสังคมศาสตร์ ศาสนาปรัชญา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยพาราณสีก่อตั้งขึ้น เพื่อเป็นการเชิดชู ตลอดจนอนุรักษ์ความเป็นอินเดียเอาไว้ ตำราทางลัทธิ ศาสนาที่เก่าแก่ ต้องมาค้นคว้าที่แห่งนี้

ม. มฤคทายวัน ก็คือสารนาถเป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าทรงโปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 เป็นสถานที่แสดงปฐมเทศนา เป็นที่เกิดพระสงฆ์รูปแรก ครบถ้วนสมบูรณ์แห่งพระรัตนตรัย

ม. มะขามป้อม บางท่านอาจจะเข้าใจผิดตรงไหนหรือ ถือว่าเป็นของแถมก็แล้วกัน ไม่ขอพูดถึงสรรพคุณของมะขามป้อม แต่ผลใหญ่กว่าบ้านเรา มาก ไม่ทราบว่าจะจะเป็นเพราะสภาพอากาศหรือพันธุ์ ไม่ทราบจริงๆ เพราะว่าไม่ใช่ นักพฤกษศาสตร์ที่วิจัยด้านนี้ แต่ก็เคยถามคนที่นำไปปลูก คำตอบที่ได้ รับ คือต้นมันตายแล้ว และยังไม่ออกผล สรุปลงแล้วรอกันต่อไป

ทุกวันนี้มีการเพาะต้นมะขามป้อม มีอยู่ 2 ราคาสองขนาด คือขนาดเล็กต้นละ 25 รูปี ต้นใหญ่ ราคา 50 รูปี ให้คนอื่นเดียวต่อติดหาซื้อได้

มีการนำมะขามป้อม มาทำในรูปของการถนอมอาหารเพื่อเก็บไว้กิน ได้นานบรรจุใส่กระปุกอย่างดี มีขายแถวสุตาลปุร์เส้นกึ่งกลางระหว่างพาราณสี กับสาวัดถิ

ปฐะสัสมมาพุทธเจ้า (ผู้สละ) เกิดที่เมืองกาสิกะ (พาราณสี) ก็ตรัสรู้ได้ ต้นมะขามป้อม



สารนาถ

สารนาถ คือ ที่ฝังของกวาง มาจากคำว่า สารังคะ + นาถ เป็นจุดเดียวกันกับป่าอิสิปตนมฤคทายวันและห่างตัวเมืองพาราณสีประมาณ 10 กิโลเมตร

ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน

ป่าอิสิปตนมฤคทายวันคือ สถานที่ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา ชื่อ ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร โปรดปัญจวัคคีย์ จะแบ่งเป็นสองส่วนคือ อิสิปตน กับมฤคทายวัน

อิสิ = ฤๅษี, ปตน = ประชุม, ตกลง

มฤค = เนื้อ ได้แก่ กวาง ละมั่ง ทาย = ให้ วัน = ป่า

ป่าเป็นที่ให้อภัยทานแก่จำพวกเนื้อ และเป็นที่ประชุมตกลงของเหล่าฤๅษี

ธัมเมกขสถูป

ธัมเมกขสถูป คือสถานที่เห็นธรรม มาจากคำว่า ธรรมะ + อิกษะ เป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าเทศนาครั้งแรก

พ.ศ.234 พระเจ้าอโศกมหาราชได้เสด็จธรรมยาตราทรงสร้างพระสถูปขนาดใหญ่เป็นรูปทรงกรวย ฐานทรงกลม สูง 33 เมตร ฝ่าศูนย์กลาง ๒๘ เมตร

พ.ศ.2365 อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม ได้ทำการทรงค้นพบ

หลักธรรมทรงแสดง : ขึ้น 15 คำ อาสาฬหมาส พระพุทธองค์ทรงแสดงปฐมเทศนาชื่อ ธรรมจักรกับปวัตตนิสสูตร โปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง 5

ธรรมจักร แปลว่า ล้อแห่งธรรม

ปวัตตนิส แปลว่า ให้เป็นไป หรือหมุน

สูตร แปลว่า พระสูตร

พระสูตรที่ว่าด้วยการหมุนล้อแห่งธรรม ใจความคือ

ที่สุด 2 อย่าง บรรพชิตไม่ควรนิยมนินดี

1. กามสุขัลลิกานุโยค คือการทำตนให้พัวพันด้วยสุขในกาม

2. อตตกิลมณานุโยค คือการทำตนให้ลำบากเป็นทุกข์

ทั้งสองทางนี้ไม่ใช่ทางพระอริยะควรเดินสายกลางมัชฌิมาปฏิปทา หรือมรรคมรรค 8 คือ

1. สัมมาทิฐิ ปัญญาเห็นชอบ คือเห็นอริยสัจ 4

2. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ คือดำริออกจากกาม ไม่พยาบาท ไม่เบียดเบียน

3. สัมมาวาจา เจรจาชอบ คือเว้นจากทุจริต 4

4. สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ คือเว้นจากทุจริต 3

5. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ คือเว้นจากการเลี้ยงชีวิตในทางที่ผิด
 6. สัมมาวายามะ เพียรชอบ คือเพียรใน 4 สถาน
 7. สัมมาสติ ระลึกชอบ คือระลึกในสติปัฏฐาน 4
 8. สัมมาสมาธิ ตั้งใจไว้ชอบ คือเจริญฌานทั้ง 4
- และทรงแสดงอริยสัจ คือ ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการคือ

1. ทุกข์ คือความไม่สบายกายไม่สบายใจ
2. สมุทัย คือเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
3. นิโรธ คือความดับทุกข์
4. มรรค คือหนทางที่จะดับทุกข์

พระองค์ทรงแสดงธรรมอยู่นั้น โภทัญญูได้บรรลุพระโสดาบันได้
ดวงตาเห็นธรรมว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดมีความดับเป็นธรรมดา” พระองค์เปล่งอุทานว่า “อัญญาสิ วต โภ โภทัญญู” แปลว่า “โภทัญญู ได้รู้แล้วหนอ” คำว่าอัญญา จึงเป็นคำนำหน้าชื่อท่านตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

โภทัญญูทูลขออุปสมบท พระพุทธเจ้าทรงประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทา ด้วยพระวาจาว่า “ท่านจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว ท่านจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด” ท่าน เป็นพระสงฆ์รูปแรก เป็นการเกิดขึ้นพระรัตนตรัยที่ครบสมบูรณ์ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา คือ วันอาสาฬหบูชา

ธัมมราชาธิกสญูป

ธัมมราชาธิกสญูป คือสถานที่ตรีกะลึกที่พระพุทธองค์ทรงแสดงอนัตตลักษณะสูตร โปรดปัญจวัคคีย์ ผู้ที่ยังยึดมั่นถือมั่นในตัวเอง

ส่วนพระสญูปเหลือเพียงแค่ฐานเป็นวงกลม สูงจากพื้นประมาณ 1

เมตร ส่วนองค์ได้สูญหายไปหมดแล้ว

พระเจ้าอโศกทรงสร้างไว้ เดิมสูง 60 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 13 เมตร

หลักธรรมที่ทรงแสดง: วันแรม 5 ค่ำ เดือน 9 แห่งเดือนสавวณะ
ทรงแสดงอนัตตลักษณะสูตร คือพระสูตรที่แสดงถึงลักษณะไม่มีตัวไม่มีตน
ใจความคือ ชันธ 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นอนัตตา
คือไม่ใช่ตัวตน เป็นของไม่เที่ยงเป็นทุกข์ ปัญจวัคคีย์พิจารณาตามกระแสธรรม
นั้น พ้นจาก อาสวะไม่ติดมั่นด้วยอุปาทาน สำเร็จเป็นอรหันต์ทั้งหมด ครั้งนั้น
มีพระอรหันต์เกิดขึ้นในโลก 6 องค์ คือ พระบรมศาสดา 1 และปัญจวัคคีย์ทั้ง
5 พระอัญญาโกณฑัญญะ 1 พระวัปปะ 1 พระภัททิยะ 1 พระมหานามะ 1
พระอัสสชิ 1

เสานินศิลาจารึกพระเจ้าอโศก

เสานินจารึก มีจุดประสงค์เพื่อประกาศข้อมูลข่าวสาร ราชโองการ
หลักธรรมในพระพุทธศาสนา ข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับประชาชน

เสา เป็นหินทรายแดง จากเมืองจากจุนาร์

สิงห์เป็นตราประจำราชการของพระองค์

การสร้างเสานินจารึก จะมีรูปสัตว์อาทิเช่น สิงห์ ช้าง ม้า เป็นต้น

ส่วนที่สรวนากจะเป็นมีสิงห์ 4 หัวหันหลังชนกัน (จตุรสิงห์) ซึ่งแตกต่าง
จากที่อื่น สูง 15.25 เมตร เสาหินหักลงมา ส่วนหัวสิงห์ปัจจุบันได้เก็บไว้ใน
พิพิธภัณฑสถาน

ส่วนประกอบ ความหมายของเสานิน

1 บนสุด ธรรมจักร มี 24 ซี่ หมายถึงปัจจุจสมุปบาท

2. สิงห์ 4 หัว หมายถึง การขยายคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ายังทิศ

ต่าง ๆ

3. รูปสัตว์ 4 ชนิด คือ

สิงห์ คือบ่งบอกถึงความยิ่งใหญ่ พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมบันลือ
สีหนาท

ช้าง คือผู้มีปัญญา พระนางสิริมายาทรงสุบินนิมิตเห็นช้างเผือก

ม้า คือความเร็ว เสด็จออกผนวชทรงม้ากัณฐกะ

วัว คือความอดทน พระองค์ได้ปฐมนิเทศในวันแรกนาขวัญ

4. ดอกบัว หมายถึง ขณะที่พระองค์ประสูติมีดอกบัวผุดขึ้นรองรับ

5 . ความหมายของอักษรพราหมี ถอดใจความออกได้ว่า

ข้าฯ ได้ทำให้สงฆ์สามัคคีเป็นหนึ่งเดียวแล้ว บุคคลใดๆ จะเป็นภิกษุ
หรือภิกษุณีก็ตาม ไม่อาจทำลายสงฆ์ได้

ก็แล หากบุคคลใด จะเป็นภิกษุ หรือภิกษุณี ก็ตาม จักทำสงฆ์ให้
แตกกัน บุคคลนั้นจักต้องถูกบังคับให้hungผ้าขาว และไปอาศัยอยู่ ณ สถานที่
อื่น (นอกวัด)

พึงแจ้งสาสน์พระบรมราชโองการนี้ให้ทราบทั่วกัน

พระมูลคันธกุฎี

พระมูลคันธกุฎี คือกุฎีหลังแรกของพระพุทธเจ้าที่ทรงจำพรรษาแรก ณ
ป่าอิสิข มีควมหมายคือ มูล แรก, คันธ ของหอม, กุฎี กุฎี ที่อยู่

เดิมที่สูง 61 เมตร กว้าง 18 เมตร

ยสะเจดีย์

ยสะเจดีย์ สถานที่ยสะกุลบุตรได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์

ปัจจุบันมีเสา 4 ต้นสูงประมาณเกือบ 3 เมตร ปกคลุมพระสถูปองค์
เล็ก ๆ อยู่

ยสะ เป็นบุตรของเศรษฐีเมืองพาราณสี มีปราสาท 3 หลัง วันหนึ่ง เห็นหญิงนอนหลับมีอาการต่างๆ เกิดความเบื่อหน่าย เดินออกจากบ้าน มุ่งหน้าทางป่าอิสิปตนมฤคทายวัน พลังบ่นว่า “ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่ขัดข้องหนอ” พระองค์ตรัสว่า “ที่นี่ไม่วุ่นวาย ที่นี่ไม่ขัดข้อง เหตุทางนี้เกิด เราจักแสดงธรรมแก่ท่าน” ทรงแสดงอนุปฺพุทฺธิกา 5 ประการ

1. ทานกถา พรรณนาถึงการให้ การบริจาค
 2. สีลกถา พรรณนาถึงการรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย
 3. สัคคกถา พรรณนาถึงสวรรค์ คือผลของการทำให้ท่าน และ รักษาศีล
 4. กามาทีนวกถา พรรณนาถึงโทษของความใคร่ในกาม
 5. เนกขัมมานิสงสกถา พรรณนาถึงอานิสงส์แห่งการออกจากกามและ
- อริยสัจ 4 จนทำให้ยสะได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน

บิดายสะเมื่อไม่เห็นลูกจึงออกตามหาได้พบพระพุทธเจ้าได้ ฟัง อนุปฺพุทฺธิกาและอริยสัจ 4 บรรลุเป็นพระโสดาบัน เป็นอุบาสกที่ถึง รัตนตรัยเป็นที่พึ่งคนแรก ส่วนยสะได้ฟังซ้ำอีกสำเร็จพระอรหันต์ ยสะทูล ขอบวช พระองค์ประทานด้วยพระดำรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเกิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์เถิด”

พอตอนเช้าได้เสด็จยังบ้านบิดายสะและโปรดมารดาและ ภรรยาเก่า ของยสะทรงแสดงอนุปฺพุทฺธิกาและอริยสัจ จบธรรมเทศนา หญิงทั้งสองได้ บรรลุเป็นพระโสดาบัน เป็นอุบาสิกาคณแรกของโลกที่ขอถึง พระรัตนตรัย เป็น สรรณะตลอดชีวิต

ต่อมาสหายนของยสะ 54 คน ที่ปรากฏชื่อคือ วิมลละ สุพาหุ ปุณณชิ ควบคุมปติหาราบข้าววยสะบวชได้เข้าเฝ้าพระบรมศาสดาได้ฟังพระธรรมเทศนาจบ สำเร็จพระอรหันต์ขออุปสมบท ครั้นนั้นมีพระอรหันต์เกิดขึ้น ในโลก 61 องค์

เจาขันทีสถูป

สถานที่ที่พระพุทธเจ้าพบปัญจวัคคีย์ครั้งแรก พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างไว้ ปัจจุบันมีความสูง 21 เมตร เป็นสถูปมีขนาดใหญ่

ช่วงที่กษัตริย์มุสลิมเรืองอำนาจในพ.ศ.2075 หมายมั่นเคยมีหลบเป็นเวลา 15 ปี พ.ศ. 2119 พระเจ้าอักบาร์ ได้สร้างต่อเติมส่วนบนให้เป็นทรงแปดเหลี่ยม

ตอนหนึ่งของพุทธประวัติ : ปัญจวัคคีย์พอเห็นพุทธองค์เสด็จมาแต่ไกล ตั้งกฎกติกาว่าจะไม่ ลูกรับ แต่จะปูอาสนะไว้ พอพระองค์เสด็จมาถึงต่างลืมกฎกติกาที่ นัดหมายกันไว้ พวกเขาลุกขึ้นรับบาตรจีวร แต่ยังใช้คำพูดที่ไม่ให้ความเคารพ ไม่สมควรด้วยคำว่า อาวุโส โคตมะ

พระองค์ตรัสบอกว่า “ดูกรปัญจวัคคีย์ ตถาคตได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว เธอทั้งหลายจงตั้งใจฟัง และปฏิบัติตามคำของตถาคตไม่นานก็จะได้ตรัสรู้ตาม”

ปัญจวัคคีย์กล่าวคัดค้าน “อาวุโส โคตมะ ท่านจะตรัสรู้ได้อย่างไร ในเมื่อ ท่านละจากความเพียรมาเป็นผู้มักมาก” พระองค์ตรัสถึง 3 ครั้ง “วาจาเช่นนี้ ตถาคตเคยตรัสมาก่อนหรือไหม”

ปัญจวัคคีย์หวนระลึกถึงความหลังดูว่า คงจะได้ตรัสรู้จริงตาม พระวาจา จึงพร้อมกันขอประทานอภัยโทษและตั้งใจฟังธรรม

พิพิธภัณฑ

พิพิธภัณฑที่จะแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

ทางเข้าฝั่งซ้ายมือจะเป็นพระพุทธรูป อาทิเช่น พระพุทธรูปปางปฐมเทศนา

ฝั่งขวามือ จะเป็นเทวรูปของศาสนาฮินดู

วัดพุทธานนาชาติ

วัดพุทธานนาชาติ มีวัดไทยสารนาถ วัดไทยพาราณสี (กำลังก่อสร้าง)
วัดธิเบต วัดพม่า วัดจีนฯลฯ

พระสูตรและชาดก

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร อนัตตลักษณะสูตร และสุวรรณสามชาดก
เป็นต้น

การล่มสลายศากยวงศ์

- ทรงถวายอาหารพระสงฆ์เป็นประจำ

เมื่อได้รับทราบจากราชนบุรุษว่า พระสงฆ์ทั้งหลายไปรับอาหารบิณฑบาตที่บ้านอนาถบิณฑิกะเศรษฐี บ้านนางวิสาขา พระเจ้าปเสนทิโกศลมีความประสงค์อยากถวายภัตตาหารแด่พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ทั้งหลาย ปกติพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะไม่รับบิณฑบาตแห่งเดียวเป็นประจำ

พระสงฆ์ทั้งหลายจำนวน 500 รูป ได้รับอาหารในพระราชวัง มีบางครั้งที่พระเจ้าปเสนทิโกศลไม่ได้ดูแล ลืมติดต่อกันบ้าง จนทำให้พระสงฆ์ระอาไม่รับอาหาร

พระเจ้าปเสนทิโกศลเห็นอาหารเหลือไว้เยอะ ไม่มีพระสงฆ์มารับ มีเพียงพระอนนทรูปเดียว จึงกราบทูลพระพุทธเจ้า พระองค์ตรัสว่าเป็นเพราะสาวกยังไม่มีความคุ้นเคย แต่ไม่ทรงติเตียนพระสงฆ์ (ความเป็นญาติไม่ได้หมายความว่า เป็นญาติทางสายโลหิต ความคุ้นเคยเป็นญาติอย่างยิ่ง วิสุทธสปรมา ญาติ)

- สู้ขอพระธิดาศากยวงศ์

พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงดำริความคุ้นเคยว่า ก็คือการเป็นตระกูลเดียวกันหรือเป็นญาติกับพระพุทธเจ้าถ้าได้อภิเษกกับธิดาศากยะพระองค์จักได้เป็นญาติกับพระพุทธเจ้า จึงส่งพระราชสาสน์ถึงเมืองกบิลพัสดุ์ เพื่อสู้ขอพระธิดา มาอภิเษกเป็นพระมเหสี

เป็นที่ทราบกันดีว่า เจ้าศากยะเป็นผู้ที่ถือขันนวรรณะ ไม่ยอมไปสมสู่กับกษัตริย์วงศ์อื่นๆ นอกจากโกถียวงศ์ แต่ด้วยความเกรงกลัวพระราชอำนาจของแคว้นโกศล จึงยอมส่งนางवासภักตติยา ซึ่งเป็นธิดาของพระเจ้ามหานาม

เกิดจากนางทาสี (คนรับใช้)

- วิทูรทกะต้องการเยี่ยมเจ้าศากยวงศ์

พระเจ้าปเสนทิโกศลได้อภิเษกสมรสกับนางवासภขัตติยา ทรงมีพระโอรสพระนามว่า วิทูรทกะ ที่แรก ทางอัยยิกาได้ตั้งชื่อ “วัลลภา” อำมาตย์हुติงฟังคำไม่ค่อยชัด เข้าใจว่า “วิทูรทกะ” (ทางทิเบตเรียกว่า วิรุทธกะ) เมื่อเติบโตขึ้นพระโอรสอยากจะเยี่ยมพระเจ้าตา คือพระเจ้ามahanam แต่ก็ถูกนางवासภขัตติยาทัดทานไว้ เพื่อมิให้ได้ว่านางเป็นวรรณะต่ำ เมื่อทนคำรบเร้าไม่ไหว จึงอนุญาตให้วิทูรทกะเสด็จยังกบิลพัสดุ์

- ถอดยศนางवासภขัตติยาและวิทูรทกะ

เจ้าศากยยะให้พวกที่อายุน้อยไปอยู่ข้างนอก จะได้ไม่ต้องไหว้วิทูรทกะ พอตอนกลับทหารนายหนึ่งได้ลืมหาดไปไว้ กลับไปเอาได้ยีนคำบนคำดำ่ว่า “วิทูรทกะลูกนางทาสี พวกข้าต้องมาล้าบากล้างแผ่นกระดานที่นั่น” วิทูรทกะได้ฟังจากทหารแล้วมีความโกรธแค้นอย่างมาก อยากจะเอาเลือดในลำคอเจ้าศากยยะล้างแผ่นกระดาน

เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลทรงทราบว่าเป็นวรรณะต่ำ จึงปลดนางवासภขัตติยาและวิทูรทกะออกจากตำแหน่ง

- ตรัสชาดก เรื่องกัมภูริชาดก โทษของการแบ่งชนชั้น

พระพุทธเจ้าทรงทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับธิดาवासภขัตติยาซึ่งเป็นพระญาติของพระองค์ มีพระทัยเมตตาที่จะอนุเคราะห์พระนาง และโอรสออกจากพระเชตวัน เสด็จไปในพระราชวัง เพื่อโปรดพระเจ้าปเสนทิโกศล ได้ตรัสถามว่า

นางเป็นธิดาของใคร? ตอบว่า พระเจ้ามหานาม

นางมาที่เมืองนี้ ใครไปขอให้มาหรือ? ตอบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเอง

ดุก่อน มหาบพิตร นางเป็นธิดาของพระราชา มาสู่พระราชาเหมือนกัน ได้ไอรสก็โดยอาศัยพระราชา ไฉนพระราชาไอรสนั้นจึงไม่ควรได้เป็นเจ้าของราชสมบัติของพระราชาบิดาเล่า ในอดีตพระราชาที่เคยมีลูกกับหญิงสาวชาวป่าผู้เก็บฟืนมาแล้ว จึงตรัสขาดก เรื่องกัฏฐหาริชาดก โทษของการแบ่งชนชั้น

ในเมืองพาราณสีเมื่อพระเจ้าพรหมทัตยังหนุ่มได้ทรงเสด็จประพาสป่า และได้ตกหลุมรักหญิงสาวชาวป่าเป็นคนหาบฟืน กาลเวลาผ่านไปหญิงสาวชาวป่าได้มีนิมิตที่ท้องมีแสงสว่างนางมีครรภ์จึงได้บอกแก่พระเจ้าพรหมทัต อยู่ได้ไม่นานพระองค์ทรงเสด็จออกจากป่าไป และบอกกับนางว่า ถ้าลูกในครรภ์เป็นหญิง ให้เอาแหวนไปขายเพื่อเลี้ยงดู ถ้าลูกที่เกิดมาเป็นชาย ให้พาเข้าไปในพระราชวัง

เมื่อลูกน้อยเติบโตนางผู้เป็นแม่ได้บอกความจริงให้ฟัง และได้พาไปยังพระนคร ทหารที่เฝ้ารักษาประตูเห็นลักษณะของพระโอรสตัวอ้วนผิวงามก็มีจิตที่เมตตา แต่ถูกพระเจ้าพรหมทัตปฏิเสธ นางจึงทูลไปด้วยสัตย์จริงว่า “ฉันจะโยนลูกขึ้นบนที่สูง ถ้าเป็นลูกของพระองค์ ขอให้ร่างเด็กลอยลงลอย หากถ้ามิใช่ลูกของพระองค์ ให้เด็กนั้นตกลงพื้น” นางก็ได้เหวี่ยงลูกขึ้นสุดแรง ด้วยแรงอธิษฐาน กุมารน้อยได้ลอยนึ่งเป็นอัศจรรย์

พระเจ้าพรหมทัตเห็นดังนั้น ในที่สุดจึงยอมรับเป็นลูกได้ประกาศจัดงานฉลอง ขนานนามว่า กัฏฐวหนะกุมาร เมื่อพระบิดาสันพระชนม์ได้ขึ้นครองราชย์แทนสืบมา

ในครั้งนั้นหญิงชาวป่า กำเนิดเป็น พระนางสิริมหามายา

พระกุมารน้อย เสวยพระชาติเป็น พระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าตรัสขาดกจบลง พระเจ้าปเสนทิโกศลรู้สึกสบายพระทัย

ขึ้นคืนพระตำแหน่งให้กับพระนางวาสภขัตติยาและพระกุมารดั้งเดิม

- วิทูททะยิดอำนาจปฏิวัติ

พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงดำริจักถวายบังคมพระบรมศาสดา ได้ถอดเครื่องอาภรณ์ของกษัตริย์ไว้ ทิฆมการายนะอำมาตย์ได้นำเครื่องกุธภัณฑ์ไปมอบให้วิทูททะยิดสวมใส่ และได้ปฏิวัติยึดอำนาจปราบดาภิเษกตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งแคว้นโกศล

เสด็จหนีตายจากแคว้นโกศลโดยทรงม้า เพื่อไปพึ่งพาหลานของตนคือพระเจ้าอชาตศัตรู ได้สิ้นชีวิตลงหน้าพระประตูเมืองราชคฤห์ เนื่องทรงชรามาก และอากาศหนาว ตลอดจนทรงม้ามาตลอดทางมิได้ทรงพักผ่อน

- วิทูททะยกทัพไปล้างแค้นฆ่าเจ้าศากยะ

พระพุทธเจ้าเสด็จล่องหน้าประทับใต้ต้นไม้ที่ปราศจากร่มเงามีแต่แสงแดดสาดส่องลงมา วิทูททะยกกองทัพหมายจะตีฆ่าเจ้าศากยะ ทอดพระเนตรเห็นพระพุทธเจ้าในระหว่างทาง ได้อาราธนาให้ประทับใต้ต้นไม้ที่มีร่มเงา พระพุทธเจ้า “ร่มเงาใดๆ ไม่สงบบรมเย็นเท่าร่มญาติพี่น้อง” วิทูททะพอได้ฟัง ก็คิดได้ว่าศากยะเป็นพี่น้องกับตนจึงยกทัพกลับ

พระพุทธองค์ทรงตรัสห้ามถึง 3 ครั้ง พอครั้งที่ 4 รู้ว่าเป็นกรรมเก่าของศากยะที่เคยฆ่าบิดาไปปรียในแม่น้ำ ทำให้สัตว์จำนวนมากต้องตาย วิทูททะได้ยกกองทัพฆ่าศากยะให้ฉิบหายในที่สุด

- ศากยะต้นหญ้า ต้นอ้อ

ศากยะนอกจากเป็นคนซื่อสัตย์ พูดแต่คำจริงแล้ว และบางพวกเป็นคนฉลาดสติปัญญาดีเมื่อถูกเขาถามว่าท่านเป็นเจ้าศากยะหรือไม่ คนคาบหญ้าอยู่

กล่าวว่า ไม่ใช่เจ้าศากยะ ตอบว่าหญา พวกที่ยืนถือไม้้อก็กล่าวว่า ไม่ใช่เจ้าศากยะ ตอบว่า ไม้้อ พวกศากยะเหล่านี้จึงรอดชีวิต

- วิชุกะถูกน้ำพัดพาสู่มหาสมุทร

พอทำสงครามเสร็จได้พักแรม ณ ริมแม่น้ำอจิรวดี ได้มีมดแดงมากัด นายทหารที่นอนอยู่ คนที่ไม่เคยทำกรรมร่วม ลูกขึ้นไปนอนบนบกเป็นที่สูง ส่วนคนที่เคยทำกรรมร่วม ก็ไปเหนือริมแม่น้ำ

ขณะนั้น มหาเมฆตั้งขึ้น ฝนตกหนัก ห้วงน้ำหลากมา พัดพาเอาร่าง พระเจ้าวิชุกะและทหารบางส่วนลงสู่มหาสมุทร ถึงความตายในที่สุด

จากมคธถึงปาตลีบุตร

พระเจ้าพิมพิสาร เป็นกษัตริย์ปกครองเมืองราชคฤห์แคว้นมคธ มีพระราชโอรส พระนามว่า อชาตศัตรู ต่อมาพระโอรสได้ถูกยุบยงสนับสนุน จากพระเทวทัต จนต้องปลงพระชนม์พระราชบิดาในที่สุด

- กำเนิดเมืองปาตลีบุตร

ปาตลีบุตร มาจาก ปาตลิกาม เป็นชื่อหมู่บ้านแห่งหนึ่ง พระเจ้าอชาตศัตรูสร้างขึ้นไว้เป็นเมืองหน้าด่าน เป็นเขตชายแดนสร้างเพื่อความเข้มแข็ง ในการต่อสู้กับแคว้นวัชชี

ผู้ที่ดำเนินก่อสร้างคือ สุนิระ และวัสสการพราหมณ์ ช่วงที่กำลังดำเนินก่อสร้าง พระพุทธเจ้าก็เสด็จลงมา ผ่านประตูเมือง เขาก็เรียกว่า โคตมทวารเสด็จลงท่าน้ำ เขาก็เรียก โคตมติฏฐะ

มีเรื่องเล่าว่า มีภูเขาอุยุมแม่น้ำ มีพืชอะไรชนิดหนึ่งกล่าวกันว่ามีกลิ่นหอมมาก เมื่อคราวน้ำฝนชะลงมา พากลิ่นหอมนี้ลงมาในแม่น้ำ พระเจ้าอชาตศัตรู เตรียมยกพลมาเพื่อจะเอาพืชแต่ถูกพวกวัชชี มาชิงตัดหน้า เอาไปก่อน ทำให้พระองค์โกรธแค้นอย่างมาก

พระเจ้าอชาตศัตรูเคยส่งวัสสการพราหมณ์ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ให้ไปทูลถามว่า ถ้าพระเจ้าอชาตศตรุยกทัพไปปราบแคว้นวัชชี ลองดูว่าพระองค์จะตรัสว่าอย่างไร

พระพุทธเจ้าไปถามพระอานนทว่า เวลานี้ลิจจวิยังรักษาอธิปไตยธรรมกันดีอยู่หรือ

พระอานนททูลรับ ตราบใดที่กษัตริย์ลิจจวิมันอยู่ในหลักอธิปไตยธรรม ไม่มีใครเอาชนะได้

- รัชสีพังพินาศ

วางแผนทำที่ว่าวัสสการพราหมณ์ถูกขับออกจากราชสำนัก ต่อมาได้มาพึ่งบารมีเจ้าลิจจวิและได้รับราชการ เริ่มยุหเห่เจ้าลิจจวิจนแตกคอกัน วัสสการพราหมณ์รีบส่งสัญญาณให้พระเจ้าอาชาตศัตรู จากนั้นแคว้นมคธได้ยกทัพตีแคว้นรัชสีจนพังพินาศ

- ราชวงศ์ปีตุมาต

1. พระเจ้าพิมพิสาร
2. พระเจ้าอาชาตศัตรู (อุปถัมภ์สังคายนาครั้งที่ 1)
3. พระเจ้าอุทยภัทร
4. พระเจ้าอนรุท
5. พระเจ้ามณฑกะ
6. พระนาคทาสกะ

หมู่อำมาตย์ราชมนตริ และราชบุรุษเห็นว่าเป็นราชวงศ์อาเพศคือ ลูกฆ่าพ่อ จึงปฏิวัติยึดอำนาจ ปราบดาภิเษกสุสนาคอำมาตย์ขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งแคว้นมคธ (ท่านมีเชื้อสายเจ้าลิจจวิ)

- ราชวงศ์ไศศุนาค

1. พระเจ้าสุสนาค
2. พระเจ้ากาลาโศกราช (อุปถัมภ์สังคายนาครั้งที่ 2)

- ราชวงศ์นันทะ

มีกษัตริย์ปกครอง 9 ราชการติดต่อกัน

- ราชวงศ์โมริยะ, เมาริยะ

1. จันทรคุปต์
2. พระเจ้าพินทุसार
3. พระเจ้าอโศกมหาราช (อุปถัมภ์สังคายนาครั้งที่ 3)

บางแห่งกล่าวไว้ว่า

พระเจ้าสุทนต์ ย้ายเมืองหลวงจากราชคฤห์ไปยังเวสาลี

พระเจ้ากาลาโศกราช ย้ายจากราชคฤห์ไปยังปาตลีบุตร หรือ

พระเจ้ากาลาโศกราช ย้ายจากเวสาลีไปยังปาตลีบุตร

ลำดับคือ ราชคฤห์ - เวสาลี - ปาตลีบุตร

- จันทรคุปต์

ต่อมาราชวงศ์นั้นทะกัโค่นล้มราชไศศุนาค เผ่าโมริยะ เชื่อกันว่าเป็น
สายพระญาติพระพุทเจ้า ที่ถูกวิทูษณะไล่ฆ่าแล้วบางส่วนได้หนีไปอยู่
เชิงเขาหิมาลัย จันทรคุปต์เกิดวงศ์โมริยะ มีความยากที่จะตั้งตนเป็นใหญ่ใน
แคว้นมคธ

ในช่วงที่ พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช กษัตริย์กรีกได้ยกทัพถึงเมือง
ตักศิลา จันทรคุปต์ต้องการกำลังช่วยจากพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ เมื่อทั้งสอง
เจอกันปรากฏตกลงกันไม่ได้เกิดวิวาทขึ้น เพราะอยู่ในค่ายคนอื่นจันทรคุปต์เลย
ถูกจับตัว ต่อมาหนีออกมาได้

พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ ได้ยกทัพกลับ อาจเป็นเพราะพลทหารคิดถึง
ลูกเมีย หรือจากบ้านเมืองมานาน ระหว่างทางพระองค์ได้สวรรคต

ครั้งแรก จันทรคุปต์ได้ยกทัพตีแคว้นมคธได้รับความพ่ายแพ้ หนีแทบ
ไม่รอด แอบซ่อนตามที่ต่าง ๆ ลุถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีชายคนหนึ่งกำลังทำขนม
ร้อน ๆ ให้หลานกิน พอกินเข้ามันร้อนทำให้หลานร้อง ยายด่าหลานว่า “เอ็งนี่
โง่เหมือนจันทรคุปต์เลย ต้องกินจากขอบก่อนสิ” จันทรคุปต์อยู่ใต้ถุนบ้านได้
ยินเกิดความคิดขึ้น (ปาล้อมเมือง)

ครั้งที่สอง จันทรคุปต์ได้รวบรวมไพร่พลเป็นเป็นอย่างดีตีแคว้นมคธจน
ได้รับชัยชนะปราบดาภิเษกตนขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งแคว้นมคธสืบมา



พระเจ้าอโศกมหาราช

ได้มีตำนานกล่าวไว้ว่า ขณะที่พระพุทธองค์เสด็จบิณฑบาต ในเมืองราชคฤห์ ผู้มีจิตศรัทธาจำนวนมากได้นำมื่อนำอาหารใส่บาตร มีเด็กชายคนหนึ่งชื่อชัย กำลังเล่นดินอยู่ เห็นเขาใส่บาตร ตนเองก็นึกอยากทำบ้าง จึงนำดินใส่บาตรพระพุทธเจ้า ภิกษุที่ติดตามมาได้ทัดทานห้ามเด็กพระพุทธองค์ได้ตรัสว่า อย่าได้ว่าเด็กเลย เด็กคนนี้ต่อไปในกาลเบื้องหน้าจะเป็นทายาทของเรา จะนำหลักธรรมแผ่ขยายไปทั่วทิศ

หลังพุทธกาลต่อมา เด็กชายชัยคนนี้จึงเป็นมาเป็นพระเจ้าอโศก

- กำเนิดพระราชา कुमार

มีความรู้รอบด้านการใช้ศรัทธาวิรุ การต่อสู้ร่างกายแข็งแรง ปัญญาหลักแหลม มีนิสัยดุร้าย โหดเหี้ยม จึงเรียกว่า “จันหาโศก”

- ตั้งเป็นอุปราช

เพื่อตัดปัญหาการสืบราชบัลลังก์จึงมีการแต่งตั้งเป็นอุปราชปกครอง เมืองอุชเชนี

- ฆ่าพี่น้องต่างมารดา

หลังจากพระเจ้าพินทุसारสวรรคต อุปราชอโศกก็กรีธาทัพ เพื่อแย่งชิงบัลลังก์จนสำเร็จฆ่าพี่น้องต่างมารดาถึง 99 พระองค์ เว้นเพียงแต่น้องชายที่เกิดร่วมมารดาเดียวกัน

ใช้เวลาอยู่ 4 ปี จึงปราบดาภิเษกตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งมคธ

- ศึกษาที่ยิ่งใหญ่แคว้นกาลิงคะ

ในปีที่ 8 ของการครองราชย์ ได้ยกทัพไปตีแคว้นกาลิงคะ เป็นแคว้นที่เข้มแข็งทางการสู้รบ ถือว่าเป็นศึกสงครามที่ยิ่งใหญ่เป็นสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ มีคนตายหลักแสน คนสูญหายหลักแสน และถูกจับเป็นเชลยอีกจำนวนแสน เลือดท่วมนองเต็มพื้นดิน ทำให้พระองค์เกิดความสลดใจอย่างมาก

- หันมานับถือพระพุทธศาสนา

วันหนึ่งได้ทอดพระเนตรเห็น สามเณรรูปหนึ่ง เห็นอาภัพกิริยาเกิดความเลื่อมใสศรัทธา จึงได้นิมนต์มาในพระราชนิเวศ ได้ธรรมะจากสามเณร

แท้จริงแล้วสามเณร ก็คือหลานของพระองค์ ชื่อว่า นิโครธสามเณร

ได้รับการแนะนำตลอดจนฟังธรรมจากพระโมคคัลลิตบุตรติสสะเถระ และได้หันมานับถือพระพุทธศาสนาในที่สุด เปลี่ยนนโยบายใหม่จาก สงคราม วิชา มาเป็น ธรรมะวิชา

- สร้างวัด สร้างประโยชน์

ด้านศาสนจักร

- สร้างวัด 84,000 วัด มีวัดอโศการาม เป็นต้น สร้างเสาหิน และเจดีย์
- บริจาคทรัพย์ ถวายภัตตาหารอยู่เป็นเนืองนิตย์
- ประพติตนรักษาอุโบสถศีล ให้มีการฟังธรรมสถานที่ต่าง ๆ
- องค์อุปถัมภ์สังคายนาครั้งที่ 3
- ส่งสมณะทูตออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา 9 สาย

ด้านราชอาณาจักร

- สร้างโรงงานโรงพยาบาลสาธารณูปโภค เช่น สะพานที่ปักคนเดินทาง
ป้อนน้ำสาธารณะ

- ส่งเสริมการศึกษา ยุคของพระเจ้าอโศก มีคนรู้หนังสือ อ่านออก
เขียนได้มากที่สุด

- พระเจ้าอโศกเห็นพระพุทธเจ้า

พระเจ้าอโศกมหาราชเกิดหลังพุทธกาลประมาณ 200 กว่าปี เพราะ
ฉะนั้นพระองค์ไม่เคยพระพุทธรูป

หลังจากที่พระเจ้าอโศกมหาราชได้สร้างวัด พระเจดีย์เรียงร้อย ตำริที่
จะจัด งานสมโภชเฉลิมฉลอง 7 ปี 7 เดือน 7 วัน ทรงวิตกถึงภัยที่จะมารบ
กวนได้มีพระยาวิสสวัตติมารมาทำอันตราย พระอุปคุตได้เอาชนะพระยามาร
และสำนักผิด ขอดตอบแทนโดยการเนรมิตรกายเป็นพระศาสดาให้ท่านได้เห็น
แต่มีข้อแม้พวกท่านห้ามไหว้

พระอุปคุตเถระและพระเจ้าอโศกมหาราชพร้อมชนทั้งหลายเกิดความ
ปีติได้ยกมือวันทา ภาพนั้นได้อันตรธานหายไป กลายเป็นพญามารตามเดิม
พวกเรามิได้ไหว้ท่าน แต่ไหว้พระพุทธรูปต่างหาก

- รัชกาลใหม่

พอพระองค์ใกล้สิ้นพระชนม์ สัมปติผู้เป็นรัชทายาทหาทางป้องกัน
มิให้เงินเพื่อการทำบุญ มีคำสั่งถึงผู้รักษาพระคลังหลวง พระองค์เสียพระทัย
อย่างมาก และสวรรคตในที่สุด

ลูกหลานของท่านครองราชย์สืบต่อกันมา มีความอ่อนแอจนถึงองค์
สุดท้ายคือ พุทโธฏฐ มีเชื้อพราหมณ์เชื้อปุษยมิตรได้กบฏแย่งราชบัลลังก์
ปราบดาภิเษกตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งแคว้นมคธ



มิลินทปัญหา

หลังพระพุทธปรินิพพานได้ประมาณ ๒๐๐ ปีเศษ พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชยกทัพเข้ารุกรานอินเดีย แคว้นที่ทรงตีได้แล้วโปรดให้แม่ทัพนายกองของพระองค์ปกครองดูแล โดยตั้งกองทหารกรีกไว้บางส่วน ฝรั่งเศสติกรีกเหล่านี้ได้ตั้งตนเป็นอนาจักรอิสระขึ้น เมื่อพระเจ้าอเล็กซานเดอร์สวรรคตแล้ว

จนกระทั่งถึง พ.ศ. 392 พระราชาเชื้อสายกรีกพระองค์หนึ่ง พระนามว่า เม็นันเดอร์ บาลีว่า พระเจ้ามิลินท์ ประกาศได้ว่าที่กับนักบวชในลัทธิศาสนาต่างๆ ในเรื่องศาสนาและปรัชญา ปรากฏว่าไม่มีใครสู้พระองค์ได้ พระสงฆ์จึงวัดวา อารามร้าง

คณะสงฆ์ในเมืองสาคละได้ปรึกษากันจะหาพระผู้ทรงภูมิความรู้ แดกฉานในธรรม เพื่อสนทนาเรื่องศาสนาและปรัชญากับพระเจ้ามิลินท์ พระหนุ่มรูปนั้นคือคือพระนาคเสน

พระเจ้ามิลินท์ การตั้งปัญหาถาม พระนาคเสน ท่านก็เฉลยปัญหา

พระนาคเสนเป็นผู้ที่ตอบปัญหาข้อสงสัย ทำให้พระองค์หันมานับถือพระพุทธศาสนาในที่สุด

กำเนิดพระพุทธรูป

สมัยครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้เสด็จขึ้นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพุทธมารดา พระเจ้าปเสนทิโกศล ระลึกถึงพระพุทธองค์ ดำริให้นายช่างแกะสลักพระพุทธรูปจากไม้จันทร์แดง

เดิมทีพระเจ้านิคมมิได้นับถือพระพุทธศาสนาหลังจากได้สนทนารวมกับพระนาคเสนทำให้เกิดความเลื่อมใส ศรัทธาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ด้วยประเพณีความเชื่อแบบกรีกโบราณ ที่มีการเคารพเทวรูป พระองค์จึงได้สร้างพระพุทธรูปองค์แรกของโลกขึ้นมา

ประมาณ พ.ศ. 400 ได้มีการสร้างพระพุทธรูปขึ้นเป็นครั้งแรกเป็นศิลปะคันธารราฐ ต้นแบบพระพุทธรูปต่อมาจนทุกวันนี้ ลักษณะพระพักตร์คล้ายเทพอพอลโล มีเส้นพระเกศาหยิกสลับวย ยังไม่เป็นกันหอย มีทั้งที่ทำด้วยปูนปั้น (Stucco) หินเขียว และหินดำ (Schist)

- ยุคศิลปะของพระพุทธรูป



ยุคคันธาระ พ.ศ. 500



ยุคคุปตะ ราว พ.ศ. 800 - 1100



ศิลปะมถุรา



ยุคสมัยปาละ ราว พ.ศ.1200



ดร.เอ็มเบ็ดการ์

ดร. อัมเบดการ์ หรือชื่อเต็มของท่าน คือ บาบาสาheb พิม
 เรา รามจิ อัมเบดการ์(Dr. Babasaheb Bhimrao Ramji Ambedkar)
 อดีต รัฐมนตรีกระทรวงแรงงานและกระทรวงยุติธรรมของอินเดีย
 และเป็นประธานร่างรัฐธรรมนูญของอินเดีย ท่านถูกยกย่องให้เป็น “บิดา
 แห่งรัฐธรรมนูญอินเดีย” อีกด้วย เป็นผู้อุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในประเทศ
 อินเดีย และได้เดินร่วมขบวนกับมหาตมา คานธี และ ชวาหระลาล เนห์รู เพื่อ
 เรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ ต่อมาเนห์รูได้เป็นนายกรัฐมนตรีและได้แต่งตั้งให้
 อามเบทการ์ เป็นรัฐมนตรีกระทรวงแรงงานและกระทรวงยุติธรรม

เกิดในวรรณะศูทรที่ยากจนที่สุดตระกูลหนึ่งของอินเดียในเมืองนาคปูร์
 รัฐมหาราษฏร์ ทางตอนกลางของอินเดีย เมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๔๓๔
 ท่านเกิดในหมู่บ้านคนอริศูทร

เมื่อเขาเข้าไปในโรงเรียน ทั้งครู และเพื่อนร่วมชั้นต่างก็แสดงอาการ
 ขยะแขยง รังเกียจ ในความเป็นคนวรรณะต่ำของเขา

เป็นที่น่าเสียดายว่า หลังจากพิธีปฏิญาณตนเป็นชาวพุทธได้ ๓ เดือน
 ท่านอัมเบดการ์ได้ถึงแก่กรรม ด้วยโรคภัย ในวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๙



อนาคาริกธรรมปาละ

อนาคาริก ธรรมปาละ (Anagarika Dhammapala) (เกิด 17 กันยายน พ.ศ. 2407 มรณภาพ 29 เมษายน พ.ศ. 2476) เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดีย เป็นผู้ก่อตั้งสมาคมมหาโพธิ์ และเป็นผู้เรียกร้องเอาพุทธสถานในอินเดียกลับคืนมาเป็นของชาวพุทธ

ในปลายปี พ.ศ. 2475 (ตรงกับปีที่ไทยเปลี่ยนระบอบการปกครอง) ท่านธรรมปาละได้ล้มเจ็บหนักอีกครั้ง เมื่อพอสบายดีขึ้น ท่านรู้ว่าใกล้จกถึงวาระสุดท้ายของท่านแล้ว ท่านจึงได้คิดที่จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุเสียที จึงได้นิมนต์พระเถระชั้นผู้ใหญ่จากลังกา 10 รูป มีท่านพระสิทธัตถะอนุนายกเถระ คณะสยามนิกาย วัดมัลลวดีวิหาร เป็นประธาน และเป็นพระอุปัชฌาย์ ได้ทำการอุปสมบทท่านธรรมปาละ ได้รับภิกษุฉายาในทางศาสนาว่า “ภิกษุ ศรีเทวมิตร ธมฺมปาโล”

ตั้งปณิธานเผยแผ่พระพุทธศาสนาแม้ในวาระสุดท้ายจนถึงวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2476 (ประวัติบางแห่งว่า วันที่ 27) อาการโรคหัวใจ ของท่านเพียบหนักถึงที่สุด แต่ท่านก็ยังพอจะพูดได้บ้าง และสิ่งที่ท่านกล่าวย้ำบ่อยๆ ในขณะเวลา ที่เหลืออีกไม่นานก็คือ “ขอให้ข้าพเจ้าได้มรณะเร็วๆ เกิด แต่ข้าพเจ้าจักกลับมาเกิดใหม่อีก 25 ครั้ง เพื่อเผยแผ่ ประกาศพระธรรมของพระพุทธเจ้า”

บทวิเคราะห์ การสูญสลายพระพุทธศาสนาจากอินเดีย

พระพุทธศาสนาได้เสียหายจากอินเดียประมาณ 700 กว่าปี มีสาเหตุหลายองค์ประกอบ พอประมวลได้ดังต่อไปนี้

ภัยภายใน

- พระสงฆ์ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม
- พระสงฆ์ไม่ศึกษาคำสั่งสอน
- ไม่มีพระสงฆ์อยู่ในชนบท (กระจุกกันอยู่ในที่เจริญ)
- การปรับเปลี่ยนคำสอน ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติ

ภัยภายนอก

- ภัยสงคราม
- การไม่รับสนับสนุน และเบียดเบียนจากผู้ปกครองบ้านเมือง
- อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) อาทิเช่น พระพุทธเจ้าก็กลายเป็นอวตารหนึ่งของเทพเจ้าในศาสนาฮินดู

สังคายนา

สังคายนา คือการร้อยกรอง รวบรวมพระธรรมวินัยให้เป็นหมวดหมู่ พอจะนับได้มี 5 ครั้ง

1. ครั้งที่ 1 กระทำที่ถ้ำสัตตบรรณคูหา ราชคฤห์ ปารามเหตุ พระสุภัททะ กล่าวจบจ้วงพระศาสนา
2. ครั้งที่ 2 กระทำที่วาลูการาม เวสาลี ปารามเหตุ เรื่อง 10 ประการ ที่ภิกษุชาววัชชีว่าไม่ผิดธรรมวินัย
3. ครั้งที่ 3 กระทำที่โอสภาราม ปาฏลีบุตร ปารามเหตุภิกษุ ปลอมบวช
4. ครั้งที่ 4 กระทำที่ถูปาราม ปารามเหตุที่จะประดิษฐานพระพุทธรูป ศาสนาให้มั่นคงในลังกา
5. ครั้งที่ 5 กระทำที่อาโลกเลนสถาน ปารามเหตุที่จะไม่มีผู้ทรงจำด้วย मुखปาฐะได้ จึงได้จารึกเป็นอักษร

ชื่อแคว้นและเมืองหลวง

ชื่อแคว้น

1. อังกฤษ
2. มคธะ
3. กาสี
4. โกศล
5. วัชชี
6. มัลละ
7. เจติ
8. วังสะ
9. กุรุ
10. ปัญจาละ
11. มัจฉะ
12. สุรเสนะ
13. อัสดกะ
14. อวันตี
15. คันธาระ
16. กัมโปชะ

ชื่อนครหลวง

- จำปา
- ราชคฤห์
- พาราณสี
- สาวัตถี
- เวสาลี
- กุสินารา, ปาวา
- โสตถิวัตติ
- โกสัมพี
- อินทปัตถะ
- กัมปิลละ
- สาคละ
- มถุรา
- ไปตนะ หรือไปตล
- อุชเชนี
- ตักกสิลา
- ทวารกะ

และที่นอกเหนือจาก 16 ชนบท

1. สักกะ
2. โกลิยะ
3. ภัคคะ
4. วิเทหะ
5. อังคุตตราปะ

- กบิลพัสดุ์
- เทวทหะ หรือรามคาม
- สูงสูมาคีระ
- มิถิลา
- เป็นนิคมชื่อ อาปณะ

แคว้นพททกถล ที่อู่ยในเขตรัฐและประเทศปัจจุบัน

แคว้นสมัยพททกถล	ปัจจุบันในพื้นที/เขต
1. อังคะ	รัฐพิหาร
2. มคธะ	รัฐพิหาร
3. กาสี	รัฐอุตรประเทศ
4. โกศล	รัฐอุตรประเทศ
5. วชชี	รัฐพิหาร
6. มัลลละ	รัฐอุตรประเทศ
7. เจตี	รัฐมธยประเทศและรัฐอุตรประเทศ
8. วังสะ	รัฐอุตรประเทศ
9. กुरु	เขตกรงเดลีรัฐอุตรประเทศรัฐหรยณะ
10. ปัญจาละ	รัฐอุตรประเทศ
11. มัจฉะ	รัฐราชสทกน
12. สूरसेन	รัฐอุตรประเทศ
13. อัสนกะ	รัฐมหาราษฏร์
14. อวันตี	รัฐมธยประเทศ
15. คันธาระ	ประเทศปากีสทกน
16. กัมโพชะ	รัฐแคชเมียร์บางส่วใน เขตปากีสทกน และอัฟกานิสทกน

คำอธิษฐาน

ขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้าขอน้อมจิตอธิษฐาน ด้วยอำนาจบุญกุศลที่
ข้าพเจ้าได้จาริกมาแสวงธรรมบำเพ็ญบุญ ณ พุทธสถาน.....
ในวันนี้ ขอจงเป็นบารมี เป็นพลวปัจจัย เป็นนิสสัยตามส่ง ให้เกิดปัญญา
ญาณทั้งชาตินี้ และชาติหน้า ตลอดชาติอย่างยิ่ง จนถึงความพ้นทุกข์ คือ
พระนิพพาน เทอญ.

คำสมาทานกัมมฐาน

อิมายัง ภันเต ภาคะวา อัตตะภาวัง ตุมหากัง ปริจจะณามิ ข้าแต่พระ
ผู้มีพระภาคเจ้าผู้เจริญ ข้าพระพุทธเจ้า ขอมอบกาย ถวายชีวิตนี้เป็นพุทธ
บูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา ข้าพระพุทธเจ้า จะตั้งใจศึกษาจะตั้งใจปฏิบัติตาม
คำสั่งสอนของพระพุทธองค์ ด้วยการเจริญจิตภาวนา ณ กาลบัดนี้ เทอญฯ

คำอุทิศบุญกุศล

อิทัง เม ญาตินัง โหตุ, สุขิตา โหนตุ ญาตะโย.
ขอส่วนบุญนี้จงสำเร็จ แก่ญาติทั้งหลาย ของข้าพเจ้า
ขอให้ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้าจงมีแต่ความสุข
ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอุทิศผล บุญกุศลนี้แผ่ไปให้ไพศาล
ถึงบิดามารดาครูอาจารย์ ทั้งลูกหลานญาติมิตรสนิทกัน
คนเคยร่วมทำงานทั้งหลาย ขอให้ได้ในกุศลผลของตน
ทั้งเจ้ากรรมนายเวรและเทวัญ ขอให้ท่านได้กุศลผลนี้ เทอญ.

คำแผ่เมตตาทั่วไป

สัพเพ สัตตา ฯ

สัตว์ทั้งหลาย ที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย
ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น

อะเวรา ฯ

จงเป็นสุข ฯ เกิด อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย

อัปฺยาปัทมา ฯ

จงเป็นสุข ฯ เกิด อย่าได้อำมาตพยาบาทเบียด
เบียนซึ่งกันและกันเลย

อะนีฆา ฯ

จงเป็นสุข ฯ เกิด อย่าได้มีความเจ็บไข้ทุกข์กาย

ทุกขีเจเลย

สุชี อุตตานัง ปะริหะรันตฺฯ จงมีความสุขกายสุขใจ

รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด

ท่านทั้งหลายที่ท่านได้ทุกข์ ขอให้มีความสุข

ที่มีสุข ขอให้สุขยิ่ง ฯ ขึ้นไปเทอญ

ภาษาฮินดีเบื้องต้น

ฮินดี

มนัสเต/นมัสการ

อาป แกเส แฮ

แม ถีก ฮู

ธันยะवाद

กิจตะนะ

กาหา

แม

ตุม

ขานา

จาวัล

อันดะ

ปานี

นับตัวเลข

เอก

โด

ติน

จาร

ปาจ

ฉะ

สาต

อาฐู

เนา

ดัส

แปลไทย

สวัสดีครับ/สวัสดีค่ะ

ท่านสบายดีไหมครับ/ค่ะ

สบายดีครับ/ค่ะ

ขอบคุณ

เท่าไร

ที่ไหน

ฉัน

คุณ

กิน

ข้าว (สุก)

ไข่

น้ำ

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

ตัวอย่างโปรแกรมแสงบุญอินเดีย - เนปาล

แสงบุญสังเขปนิยสถาน 4 ตำบล (ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา ปรีณิพพาน)

สุวรรณภูมิ – โกลกัตต้า

(1)

- .22.30 น. พร้อมกันที่สนามบินสุวรรณภูมิ ชั้น 4 ประตู 3 เคาน์เตอร์ E
สายการบิน 1M3190
เชิดอิน, ส่งมอบสัมภาระ, ตรวจสอบบัตรที่นั่งหนังสือเดินทาง
- 01.05 น. ออกเดินทางสู่โกลกัตต้า ประเทศอินเดีย โดยสายการบิน 1M3190
เที่ยวบินที่ 6878 (ไม่มีบริการอาหาร)
- 02.15 น. (เวลาของอินเดีย) ถึงท่าอากาศยานนานาชาติโกลกัตต้า
พิธีการตรวจคนเข้าเมือง – ศุลกากร
- 03.00 น. ออกจากสนามบินไปพุทชดยา, ถวาย น้ำปานะ/บริการอาหารเย็น
พักผ่อนบนรถ

พุทชดยา (ตรัสรู้)

(2)

- 06.00 น. พักศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ ธรรมहरา (Dhammahansa hostel)
- 07.30 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08.30 น. ชมบ้านนางชมชาดา, ชมริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา
สถานที่ที่พระพุทธเจ้าทรงอธิษฐานพระบารมี ลอยตลาดทอง

- ทำสุปปัตถิภาชะ,
- 10.00 น. นำให้วัพระสวตมณต์ สาธยายพระไตรปิฎก ปฏิบัติธรรม,
ประทักษิณาวรรต 3 รอบ ตันพระศรีมหาโพธิ์และเจดีย์พุทธคยา
- 11.30 น. ถวายเพล/รับประทานกลางวัน ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ
- 13.00 น. เจดีย์พุทธคยา, นมัสการสัตตมหาสถาน ได้แก่ อนิมิสเจดีย์
รัตนจกกรมเจดีย์ สระมุจลินท์
- 15.00 น. ชมวัดนานาชาติ อาทิ วัดญี่ปุ่น วัดจีน วัดทิเบต วัดลัทธิ
วัฏฐาน ฯลฯ
- 17.00 น. ทำวัตรเย็น เจริญจิตภาวนา ภายใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์,
ฟังบรรยาย, ถวายผ้า,
- 19.00 น. รับประทานอาหารค่ำ, พักศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ ธรรมहररा
(*Dhammahansa hostel*)

นาลันหา วัดเวฬุวัน

(3)

- 06.00 น. รับประทานอาหารเช้าศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ ธรรมहररा
(*Dhammahansa hostel*)
- 07.30 น. ออกเดินทางจากศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ
- 10.00 น. ถึงมหาวิทยาลัยนาลันหาเก่า, ให้เวลหองฟ่อดงค์ดำ
- 11.30 น. ถวายเพล/รับประทานกลางวันที่วัดไทยนาลันหา
- 13.00 น. ชมบ้านพระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลณะ, รอยเกวียน,
วัดเวฬุวัน วัดแห่งแรกของโลกเกิด วันมาฆบูชา,
- 16.00 น. เดินขึ้นเขา เขาคิชฌกูฏ, ถ้ำสุกรขาตาของพระสารีบุตร
ถ้ำพระมหาโมคคัลลณะ

- ทำวัตรเย็น เจริญจิตภาวนา เวียนรอบคันธกุฏิ
- 18.00 น. ชมโรงพยาบาลหมอชิวโกมารักษ์, ดูกุฎุมภ์พระเจ้าพิมพิสาร,
ตโปธาราม แร่น้ำร้อน
- 19.00 น. รับประทานอาหารค่ำ, ทอดผ้าป่าถวายวัดไทยนาแล้นทา
พักวัดไทยนาแล้นทา

เวลา/วัดป่ามหวัน	(4)
------------------	-----

- 05.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่วัดไทยนาแล้นทา
- 06.00 น. ออกเดินทางจากวัดไทยนาแล้นทาไปกุสินารา
- 10.00 น. ปาวาลเจดีย์ ปลงอายุสังขาร, วัดป่ามหวัน แห่งแรกบวชภิกษุณี,
สถูปเจดีย์,
เสนาหินศิลาจารึกพระเจ้าอโศก (สิ่งห้ สมบูรณ์ที่สุด),
- 11.30 น. ถวายเพล/รับประทานกลางวัน (ระหว่างทาง)
- 14.00 น. ชมเกสรียา (อยู่ระหว่างทาง)
- 18.00 น. ถึงวัดกุสินารา
- 19.00 น. รับประทานอาหารค่ำ, ทอดผ้าป่าถวายวัดไทยกุสินารา
พักวัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์

กุสินารา สาละโนทยาน, มกุฏพันธเจดีย์ - ลุมพินี	(5)
---	-----

- 05.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่วัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์
- 06.30 น. สวนสาละโนทยาน, มหาปรินิพพานสถูป (พระเจ้าอโศกสร้าง),
มหาปรินิพพานวิหาร (โอบุคยู ชาวพม่าสร้าง), พระพุทธรูปปาง

- ปริพพาน (ช่างมฤรา ชื่อตินา สร้าง) น้ำตาผู้แสวงบุญต้องออก
เหมือนราวกับว่าพระองค์จากไปไม่นาน, มกุฏพันธเจดีย์,
(ห่าง 1กม.) ถวายพระเพลิง กำเนิดวันวิสาขบูชา,
10.30 น. ผ่านเมืองโคธักรปุรุ
11.30 น. ถวายเพล/รับประทานกลางวันวัดไทย 960
14.00 น. ผ่านด่านโสนาลี พรหมแดนอินเดีย – เนปาล พิธีการตรวจคน
เข้าเมือง (ไปอีก 25 กม.)
16.00 น. ทำวัตรเย็น ถวายผ้าห่ม, เสาศิลาหินศิลาจารึกพระเจ้าโตก,
สระโบกขรณี, มายาเทวีวิหาร, ภาพหินสลักประสูติ, รอยพระบาท
พระกุมาร, ซากอิฐโบราณ อายุประมาณ 2,300 ปี
ข้อปึงตลาดหน้าสวนฯ
19.00 น. รับประทานอาหารค่ำ, ทอดผ้าป่าถวายวัดไทยลุมพินี
พักวัดไทยลุมพินี ประเทศเนปาล

สรวัดดี, วัดเชตะวัน

(6)

- 05.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่วัดไทยลุมพินี
06.00 น. ออกเดินทางจากวัดไทยลุมพินีไปสรวัดดี
10.00 น. เข้าห้องน้ำที่วัดไทย 960
11.30 น. ถวายเพล/รับประทานกลางวัน (ระหว่างทาง)
15.30 น. ยมกปาฏิหาริย์
16.40 น. ถึงวัดสรวัดดี (อยู่ระหว่างทาง)
16.00 น. ชมบ้านองคคิมาล, บ้านอนาถปิณฑิกเศรษฐี,
07.00 น. ชมวัดเชตะวันมหาวิหาร ฟังบรรยายสถานที่ต่าง ๆ, ทำวัตรเย็น
เวียนเทียน

19.00 น. รับประทานอาหารค่ำ, ทอดผ้าป่าถวายวัดสาวัดดี
 พักวัดสาวัดดี

สาวัดดี – พารานสี

(7)

05.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่วัดสาวัดดี
06.00 น. ออกเดินทางจากวัดสาวัดดีไป พารานสี
11.30 น. ถวายเพล/รับประทานอาหารกลางวัน (ร้านอาหาร)
16.00 น. ถึงวัดไทยสารนาถ
18.00 น. รับประทานอาหารค่ำ,
 พักวัดไทยสารนาถ

พารานสี, สารนาถ สถานที่แสดงปฐมเทศนา

(8)

05.00 น. ล่องเรือแม่คงคา สุสานตำนานไฟไม่ดับ 4 พันปี ลอยกระทง,
 ดูการอาบน้ำชำระบาปชาวอินดู
07.00 น. รับประทานอาหารเช้าที่วัดไทยสารนาถ
08.00 น. ทำวัตรเช้า ทำเนิวันอาสาฬหบูชา, ฉัสมะกขสฎูป แสดงฉัสมจักร,
 ฉัสมราชาสฎูป, เสาศิโนโตก (จตุรสิงห์), มุลคันธกุฎี, ยสเจดีย์
 พยบะดริ้งแรก, เจด้นัธ สฎูป จุดพบปัญจวิดยัตติ์ดริ้งแรก
10.30 น. ชมพิพิธภัณฑ์สารนาถ พุทธรูปปางปฐมเทศนา,
11.30 น. ถวายเพล/รับประทานอาหารกลางวันที่วัดที่ไทยสารนาถ
12.30 น. ทอดผ้าถวายวัดไทยสารนาถ
13.30 น. ออกเดินทางจากไทยสารนาถไปพุทธชคยา

- 19.00 น. ทำวัตรเย็นบริเวณต้นพระศรีมหาโพธิ์
อิสระข้อปึง
- 20.00 น. รับประทานอาหารค่ำ, พักศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ

พุทธคยา - โกธกัตตา - สุวรรณภูมิ

(10)

- 04.00 น. ตื่นนอน
- 05.00 น. ออกเดินทางไปสนามบินโกธกัตตา (ระยะทาง 470 กม. / 8-10 ชม.)
- 17.00 น. ถึงสนามบินนานาชาติโกธกัตตา
- 20.40 น. ออกเดินทางกลับเมืองไทย โดยสายการบิน 11111111 เที่ยวบินที่ 68 77
- 01.55 น. ถึงสนามบินสุวรรณภูมิ กรุงเทพฯ
ขออนุโมทนาบุญกับผู้แสวงบุญทุก ๆ ท่าน

เงื่อนไขรายการทัวร์ : อัตราค่าบริการ

วันสมัคร/รับ *Passport* จ่ายมัดจำก่อน 10,000 บาท

และส่วนที่เหลือก่อนเดินทางเดิน 1 เดือน

หมายเหตุ : เก็บท่านละ 300 บาท ให้กับคนขับ คนยกกระเป๋า (ตลอด 10 วัน)

- ของเหลวทุกชนิด เช่น เจล – โฟมหน้า น้ำหอม ของมีคม นำขึ้นเครื่องไม่ได้ให้ใส่ กระเป๋าโหลดขึ้นเครื่อง ไม่เกิน 17 กก.

- เวลา อินเดียช้ากว่า 1 ชั่วโมง 30 นาที แปปาล 1 ชั่วโมง 15 นาที 15 องศาเซลเซียส

- ร่ม, รองเท้าแตะ, ยาประจำตัว, กล้องถ่ายรูป, ครีมทาผิว, ยากันยุง, ยาหม่อง (ตราลิง), ของใช้ส่วนตัว, เสื้อกันหนาว

เอกสารในการยื่นวีซ่าอินเดียและเนปาล

1. สำเนาทะเบียนบ้าน พร้อมเขียนเบอร์ที่สามารถติดต่อกลับ

ในกรณีสถานทูตติดต่อ

2. รูปถ่ายสี พื้นหลังสีขาว ขนาด 2 นิ้ว จำนวน 4 รูป

บันทึก

บันทึก

บันทึก



บริษัท ธรรมหรรษาทัวร์ แอนด์ แทรเวล จำกัด

Dhammahansa Tours & Travel Co., Ltd.

71/4 ไกล่เซ็นทรัล ปิ่นเกล้า ถนนบรมราชชนนี

แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กทม. 10700

71/4 Borommaratchachonani Rd., Bangkokkhai, 10700 Thailand

Tel. (+66)02-8845683-6, 081-9944790 Fax: 02-8845682

www.dhammahansa.com, E-mail: dhammahansa@yahoo.com

บริการจัดนำเที่ยว ทัวโรในประเทศ ทัวโรต่างประเทศ จำหน่ายตั๋วเครื่องบิน
ให้เช่ารถโค้ช-รถตู้ปรับอากาศ รับจัดกรุ๊ปเนมา อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน

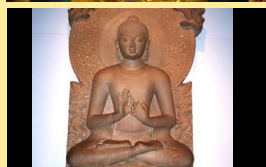
รายการ TV “ธรรมหรรษา” ช่อง 8 (www.thaitv8.com) งานต้า PSI ช่อง 267 /SUN ช่อง 12
GMMZ ช่อง 17 / IPM ช่อง 155 / Hi =ช่อง 10 / Big 4 ช่อง 10 ทุกวันอังคาร : 19.00-20.00 น.
รายการวิทยุ “ธรรมหรรษา” AM.963 จ.-ศ. : 09.00-10.00 น. / AM.792 ส.-อ. : 23.00-24.00 น.



บริหารงานโดย ดร.นิตกานต์ ธรรมทรรษากุล (ดร.เบิร์ด) ป.ร.6, พร.บ., M.A., Ph.D.

บริษัท บางกอกไทย เซ็นเตอร์ จำกัด

Bangkok Thai Center Co., Ltd.



ประสูติ

“เราเป็นผู้เลิศเป็นผู้เจริญที่สุด เป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก
การเกิดของเราครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย
บัดนี้ภพใหม่ ไม่มีอีกแล้ว”

ตรัสรู้

“ถ้ามิได้ตรัสรู้ จะไม่ลุกขึ้นจากโพธิบัลลังก์
ถึงแม้เนื้อและเลือดจะเหือดแห้งไปก็ตาม”

แสดงปฐมเทศนา

“เธอทั้งหลายจงเที่ยวไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชน
อันมาก จงแสดงธรรมในเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุด”

ปรินิพพาน

“เราขอเตือนท่านทั้งหลาย สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อม
ความสิ้นไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังกิจให้ถึงพร้อม
ด้วยความไม่ประมาทเถิด”

ขอเชิญทำบุญซื้อที่ดิน

สร้างวัดไทยโพธิวิหาร พุทธคยา อินเดีย

เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ชื่อบัญชี: พระครูวินัยธรกิตติพงษ์ ทอมดอก

เลขที่ : 758-2-00337-4

ธนาคารกสิกรไทย สาขาเซ็นทรัล ปี เกล้า

โทร. 02-8845683-2, 081-9944790 www.watthaibodhi.com